

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий Інститут права
Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права

«До захисту у ЕК допустити»
Завідувач кафедри
інтелектуальної власності
та інформаційного права
д.ю.н., доц. Кодинець А.О.

(підпис)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

ПРАВОВА ОХОРОНА МУЗИЧНИХ ТВОРІВ В УКРАЇНІ ТА
КРАЇНАХ ЄС: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

студентки II року навчання
ОР «Магістр»
група №2 (ІТ право)
Спеціальність: 081 «Право»
ОНП «Інтелектуальна власність»
денної форми навчання
Пучек Ірини Сергіївни

Науковий керівник :
к.ю.н., доц. *Майданик Л. Р.*

Рецензент:
к.ю.н., доц. *Комзюк Л. Т.*

ЗМІСТ

Магістерське завдання	3
Календарний план.....	5
Анотація	7
Вступ	8
Розділ 1. Теоретичні та правові засади розуміння музичного твору та його охорони	11
1.1. Музичний твір як об'єкт авторського права.....	11
1.2. Правовий статус суб'єктів правовідносин щодо музичних творів	14
Розділ 2. Охорона музичних творів	26
2.1. Критерії охорони музичних творів	26
2.2. Межі та обмеження охорони музичних творів	33
2.3. Договірні правовідносини щодо музичних творів	36
Розділ 3. Створення та використання музичних творів за допомогою комп'ютерних технологій	42
3.1. Використання музичних творів в соціальних мережах	42
3.2. Роль штучного інтелекту у створенні музичних творів.....	48
3.3. Використання технології блокчейн в музичній індустрії.....	53
Висновки	56
Список використаних джерел	60

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. Майданик Л. Р.

" _____ " _____ 2021 року

МАГІСТЕРСЬКЕ ЗАВДАННЯ

Пучек Ірина Сергіївна, студентки II року навчання денної форми
за спеціальністю «Право»

1. Тема роботи: «Правова охорона музичних творів в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правова характеристика».

2. Термін здачі роботи керівнику для підготовки відгуку: 20 квітня 2022 року.

3. Робота виконується на базі: Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

4. Теоретичне завдання: дослідження поняття, сутності та видів музичних творів за законодавством України та країн Європейського Союзу; встановлення обсягу особисто немайнових та майнових прав суб'єктів авторського права щодо музичних творів за національним та зарубіжним законодавством; визначення поняття та обсягу обмежень авторського права, їх призначення та нормативно-правового регулювання.

5. Практичне завдання: комплексний аналіз системи національного законодавства та законодавства країн Європейського Союзу правового регулювання музичних творів; визначення підстав та порядку застосування обмежень майнових авторських прав за законодавством України та за законодавством країн ЄС.

6. Сфера застосування результатів роботи: наукова діяльність, навчальний процес, правотворчість, правозастосовна діяльність.

7. Завдання вручено студенту: 5 грудня 2021 року.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. Майданик Л. Р.

_____ 2021

року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пучек Ірина Сергіївна, студентки II року навчання денної форми
за спеціальністю «Право»

Тема роботи: «Правова охорона музичних творів в Україні та країнах ЄС:
порівняльно-правова характеристика»

№	Види робіт	План	Фактично
1	Розробка плану роботи та його погодження.	05.12.2021	05.12.2021
2	Підбір наукової літератури та нормативних актів за темою роботи.	10.02.2022	10.02.2022
3	Підготовка вступу, першого розділу роботи та подання його на перевірку керівнику	25.02.2022	17.03.2022
4	Підготовка другого розділу роботи та подання його на перевірку керівнику	11.03.2022	25.03.2022
5	Підготовка третього розділу та висновків роботи та подання його на перевірку керівнику.	25.03.2022	14.04.2022
6	Доопрацювання роботи на	01.04.2022	17.04.2022

	підставі зауважень керівника, написання списку використаних джерел.		
7	Підготовка остаточного варіанту роботи та її технічне оформлення	08.04.2022	27.04.2022
8	Підготовка анотацій	10.04.2022	03.05.2022
9	Подання роботи на кафедру	15.04.2022	09.05.2022

Студентка:

Пучек І. С.

АНОТАЦІЯ

Пучек І. С.. Правова охорона музичних творів в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правова характеристика. Магістерська робота. Кафедра інтелектуальної власності Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

В роботі проводиться аналіз поняття та сутності музичного твору, його охорони та обмежень охорони. Здійснюється дослідження правовідносин, які виникають щодо музичних творів. Висвітлено правове регулювання створення та використання музичних творів за допомогою інформаційних технологій. Здійснено порівняльний аналіз національного та міжнародного регулювання музичного твору.

Ключові слова: музичний твір, авторське право, українське законодавство, європейське законодавство, автор, оригінальність, співавторство, штучний інтелект, блокчейн.

ABSTRACT

Puchek I. Legal regulation of musical works in Ukraine and EU countries: a comparative study. Master's Thesis. Department of Intellectual Property and Information Law of Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

The thesis carries out the analysis of the concept and essence of a musical work, its legal protection and restrictions of such legal protection. Legal relations that arise in relation to musical works are dealt with. The legal regulation of creation and use of musical works by means of information technologies is covered. The description of national and international regulation of a musical work is identified.

Key words: musical work, copyright, Ukrainian legislation, European legislation, author, originality, co-authorship, artificial intelligence, blockchain.

ВСТУП

Музичний твір є одним з найпоширеніших об'єктів права інтелектуальної власності, який підлягає охороні. Швидка інтеграція та уніфікація економічних, політичних та культурних ресурсів різних країн світу та розвиток технологічного процесу значно полегшили виробництво, зберігання, копіювання та розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності, зокрема музичних творів, і як наслідок вплинуло і продовжує впливати як на музичну індустрію, так і на правові засади охорони останньої.

Враховуючи цифрову епоху отримання та споживання інформації завданням сучасного права інтелектуальної власності є досягнення справедливого та життєздатного балансу інтересів суб'єктів правовідносин, що виникають щодо творів, які створюються та розповсюджуються за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Актуальність теми дослідження полягає у необхідності аналізу різних підходів до правової охорони музичних творів з огляду на активний вплив інформаційно-телекомунікаційних технологій. Цифрове використання музичних творів призводить до великої кількості недобросовісного використання та інших порушень авторського права на музичні твори внаслідок недостатньо чіткого та зрозумілого регулювання на державному рівні.

Метою дослідження є з'ясування правової природи та сутності музичного твору за законодавством України та країн Європейського Союзу, виокремлення схожих та відмінних підходів у правовому регулюванні музичних творів; дослідження процесу втілення інформаційних технологій в специфіку створення та використання музичних творів та актуальне законодавче забезпечення даного процесу в Україні та країнах ЄС.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері використання музичних творів.

Предметом дослідження є законодавство України про охорону авторського права, міжнародно-правові акти про охорону музичних творів, нормативні-правові акти Європейського союзу та національне законодавство окремих країн ЄС, практика європейських країн із зазначеного питання.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали наступні методи наукового пізнання:

- 1) загальнонаукові методи аналізу, формально-логічний метод, які застосовувалися при дослідженні положень нормативно-правових актів у сферах авторського права, зокрема їхнього понятійно-категоріального апарату);
- 2) спеціально-наукові (наприклад, метод правового порівняння, який використовувався при дослідженні національного та права ЄС щодо охорони музичних творів).

На основі мети дослідження можна сформулювати наступні **завдання**:

- проаналізувати поняття, складові елементи музичного твору
- дослідити особливості правової охорони музичних творів за законодавством України
- дослідити сучасний стан законодавчого регулювання використання музичних творів на території Європейського Союзу
- проаналізувати практику Суду Європейського Союзу щодо питань правового регулювання музичних творів
- окреслити проблемні питання національної охорони музичних творів з огляду на іноземну практику

Робота спрямована на порівняльний аналіз правового регулювання України та країн Європейського Союзу в частині правової охорони музичних творів.

Розділ 1. Теоретичні та правові засади розуміння музичного твору та його охорони

1.1. Музичний твір як об'єкт авторського права.

Відповідно до ряду міжнародних нормативно-правових актів у сфері права інтелектуальної власності, музичний твір входить до переліку об'єктів охорони авторським правом. Однак, не існує визнаного міжнародною юридичною спільнотою визначення поняття «музичного твору». Так, наприклад, Велика Британія поділяє «пісню» як об'єкт охорони на різні складові, що захищаються авторським правом (стаття 5а Закону¹). До них належать мелодія як музичний твір і текст як літературний твір. Законодавство Великої Британії встановлює, що музичний твір складається з мелодії, виключаючи будь-які слова або елементи, призначені для співу, вимови або виконання одночасно з такою мелодією. Таким чином, останні знаходяться під охороною різних типів авторського права, а саме вважаються літературним або драматичним твором. Німецьке визначення є більш загальним і стосується лише «творів у сфері музики», що включає в себе будь-які звуки, створені людиною, в тому числі голоси або музичні інструменти, за умови дотримання встановленого рівня оригінальності². В обох країнах визначення «музичного твору» охоплює лише музичну складову, включаючи нотний запис мелодії, але не включає, наприклад, текст пісні. В той же час дані визначення охоплюють усі можливі види музики, наприклад, класична музика, джаз, техно, а також усі види традиційної музики, незалежно від використовуваних інструментів.

¹ Закон Великобританії про авторське право, промислові зразки та патенти в редакції від 31.10.2003.- Режим доступу : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/section/5A>

² Europeana Sounds and Copyrights: The Need for and Challenges in Licensing Archival Materials / Dr. Simone Schroff.- Institute for Information Law, University of Amsterdam, 2015. -с.1-97.- Режим доступу : https://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Projects/Project_list/Europeana_Sounds/Other%20documents%20related%20to%20the%20project/Europeana%20Report%20by%20IVIR%20final.pdf

В інших країнах, таких як Італія, мелодія і текст, як складові пісні, охороняються у комплексі, разом (стаття 34 Закону³). Франція визначає музичний твір як супровід до ліричного тексту пісні⁴. Такий підхід визначає наприклад, що тривалість авторського права на музичний твір буде залежати від тривалості життя як автора тексту пісні, так і композитора, навіть якщо вони не є співавторами пісні. Однак на території Європейського Союзу діє Директива про строк охорони, яка закріплює наступне правило: термін дії авторського права має бути однаковим для співавторів музичних творів в ЄС, незалежно від того, чи є композитори та автори тексту співавторами відповідно до національного законодавства. На міжнародному рівні Бернська конвенція (стаття 2)⁵ вказує, що музичний твір - це музична композиція, зі словами або без слів, і охоплює музику в найширшому вигляді - включаючи все, від симфоній до джінглів.

Відповідно до Бернської конвенції музика розглядається в її найширшому вигляді, легка музика (Palm Court або поп-музика) або важкий тип музики (гімни, хори, симфонії), незалежно від того, написана вона для одного музичного інструмента чи декількох (сонати, камерна музика тощо) або для великих оркестрів, і незалежно від його популярності чи призначення (радіо- та телевізійні рекламні саунди, а також симфонічні твори). Для отримання охорони авторським правом музичні твори повинні бути зафіксовані у матеріальній формі лише за умови, якщо цього вимагає національне законодавство. Одночасно з оригінальними музичними творами охороняються варіації, адаптації та аранжування вже існуючих творів, за умови, дотримання авторських прав

³ Закон Італії про авторське право і суміжні права в редакції від 16.11.1994.- Режим доступу : <https://wipolex.wipo.int/en/text/128162>

⁴ Copyright in the music industry: a practical guide to exploiting and enforcing rights / Hayleigh Boshier Cheltenham, UK, 2021. -с. 33-34

⁵ Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів. Паризький Акт в редакції від 2 жовтня 1979 року // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.- Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#top

на оригінальний твір. Також, формулювання «зі словами чи без» в Бернській Конвенції означають, що будь-які слова, що супроводжують музику, охороняються, так само як і сама музика⁶.

Українське законодавство відображає положення Бернської конвенції. Так, в Законі України «Про авторське право і суміжні права», музичний твір наявний у переліку тих об'єктів, що охороняються авторським правом та закріплений поділ на музичний твір з текстом, без тексту і музично-драматичний твір⁷. Однак, Україна не закріплює на законодавчому рівні поняття музичного твору. Ця прогалина частково заповнена в юридичній науці. Так, наприклад, Степанець Ю. Л. пропонує наступне визначення: музичний твір – це сукупність ідей і образів, які отримали в результаті творчого процесу відображення людиною реальної дійсності своє вираження в формі організованих по висоті і по часу звукових послідовностей⁸.

До видів музичних творів, як до об'єктів авторського права відносяться музичні твори з текстом або без нього:

- інструментальні — симфонії, сонати;
- квартети і вокальні — пісні, романси;
- музично-драматичні — опери, оперети.

У тому випадку, якщо музичні твори, які ще не записані, об'єктом авторського права стають з моменту першого публічного виконання.

⁶ Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971).- World Intellectual Property Organization Geneva, 1978. -с. 14-15. Режим доступу : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/615/wipo_pub_615.pdf

⁷ Про авторське право та суміжні права: Закон України в редакції від 11.07.2001 р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

⁸ Степанець Ю. Л. Поняття музичного твору як об'єкта авторського права та проблемні аспекти цивільно-правового регулювання відносин у сфері шоу-бізнесу / Ю. Л. Степанець // Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. – Одеса : Гельветика, 2020. – Т. 3. – С. 476-479

1.2. Правовий статус суб'єктів правовідносин щодо музичних творів

Правовий статус суб'єктів авторського права передбачено в Конституції України, Цивільному кодексі України та в Законі України «Про авторське та суміжні права». Згідно зі ст. 421 Цивільного кодексу України суб'єктами права інтелектуальної власності є творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові або майнові права інтелектуальної власності⁹. Виходячи зі змісту цієї статті суб'єктів інтелектуальної власності можна розподілити на три групи¹⁰.

До першої групи належать первинні суб'єкти, які набули право інтелектуальної власності в результаті створення об'єкта інтелектуальної власності або державної реєстрації прав на цей об'єкт. До цієї групи слід в першу чергу віднести автора (творця), оскільки його інтелектуальний та творчий потенціал є джерелом створення об'єктів права інтелектуальної власності. Тому на законодавчому рівні саме за автором закріплюється весь обсяг особистих немайнових і майнових прав інтелектуальної власності. Другу групу суб'єктів інтелектуальної власності формують вторинні суб'єкти. Власне вони самі нічого не створюють, але на підставі закону або договору набули у встановленому порядку майнові права інтелектуальної власності й відповідно визнаються суб'єктами права інтелектуальної власності. До третьої групи суб'єктів авторського можна віднести допоміжні суб'єктів, наприклад, організації колективного управління.

Міжнародне і національне законодавство як і юридична доктрина первинним суб'єктом визнає творця - автора, особу, творчою працею якої

⁹ Цивільний кодекс України в редакції від 17.03.2022. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

¹⁰ Система суб'єктів інтелектуальної власності / Аврамова О.Є., Ревелюк І.С. // Вісник НТУ «ХП». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. - Харків: НТУ «ХП», 2013. - № 6(980). - С. 30-33.

створено музичний твір. У тому разі, коли такий твір створено працею двох та більше осіб, вони визнаються співавторами, а твір спільним. Спільним визнається твір, у створенні якого брали участь декілька фізичних осіб. Отже, для того, щоб визнаватися співавтором, потрібен саме творчий внесок у створення твору. Коло суб'єктів, які визнаються «творцями», у законі (ст. 421 ЦК України) не визначене і не обмежене вимогами до їхнього віку, стану здоров'я дієздатності тощо. Іншими словами, авторами музичних творів можуть бути як повнолітні, так і неповнолітні особи.

Надзвичайно розповсюдженим явищем в музичному просторі є створення музичного твору кількома авторами. Наприклад, композиторами та авторами пісні *Mamma Mia* шведської групи АВВА є одночасно три людини: Бенні Андерссон, Бьорн Ульвеус і Стіг Андерссон. В такому разі вступає в дію інститут співавторства. І тут слід розрізняти два типи співавторства: нероздільне (внесок суб'єктів у твір настільки пов'язаний між собою, що їх неможливо відокремити один від одного) і роздільне (внесок кожного суб'єкта можна виокремити з твору).¹¹

До першого типу належить співавторство, у створенні твору якого співпрацює більше одного автора, наприклад, створення тексту пісні або разом. Згідно з німецьким законодавством, якщо твір створено кількома авторами, а їхні індивідуальні внески не можуть бути виокремлені та використані окремо, усім авторам належить право інтелектуальної власності на твір (п. 1 ст. 8 Закону¹² про авторське та суміжні права Німеччини). Ключовою ознакою цього типу роботи відповідно до Німеччини є спільний намір у створенні твору та спільна праця. В

¹¹ Europeana Sounds and Copyrights: The Need for and Challenges in Licensing Archival Materials / Dr. Simone Schroff.- Institute for Information Law, University of Amsterdam, 2015. -с.1-97.- Режим доступу : https://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Projects/Project_list/Europeana_Sounds/Other%20documents%20related%20to%20the%20project/Europeana%20Report%20by%20IVIR%20final.pdf

¹² Закон про авторське та суміжні права Німеччини в редакції від 23.06.2021 р.- Режим доступу : https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html#p0018

українському законодавстві співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить усім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення. Дане положення лише частково збігається з німецьким, підкреслюючи участь кількох авторів та наявність спільної праці.

Другий тип співавторства виникає у разі, коли один твір складається з окремих і незалежних внесків двох або більше авторів. Слід зазначити, що музичний твір не обов'язково може мати в собі лише один тип співавторства. Музичний твір з текстом складається з літературного твору у формі тексту пісні та музичної складової, що містить мелодію. Як наслідок, можуть бути два окремих автора кожного з елементів. Це важливо для розуміння, оскільки законодавство ЄС містить спеціальні положення щодо музичних творів з текстом - вони повинні розглядатися як твір спільної власності (ст. 1(7) Директиви № 2011/77/ЄС¹³).

Німецьке законодавство закріплює дві окремі категорії творів роздільного співавторства. Якщо окремо створені твори були об'єднані в один єдиний об'єкт - твір (Sammelwerk, ст. 4 Німецького Закону¹⁴). В українському законодавстві це є аналогом антології або збірки. Особа, яка виконала відбір та упорядкування, вважається творцем твору, а отже - автором. Окремим видом є Verbundwerk, де кілька авторів об'єднують свої сили та творчі задуми, з метою створення спільного твору (Verbundwerk, (ст. 9 Німецького Закону¹⁵). Різниця між цими видами полягає в тому, що

¹³ Директива Європейського парламенту і Ради ЄС № 2011/77/EU про внесення змін в Директиву № 2006/116/EU про термін захисту авторського та суміжних прав.- Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0077&from=EN>

¹⁴ Закон про авторське та суміжні права Німеччини в редакції від 23.06.2021 р.- Режим доступу : https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html#p0018

¹⁵ Закон про авторське та суміжні права Німеччини в редакції від 23.06.2021 р.- Режим доступу : https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html#p0018

автори *Verbundwerk* створюють щось спільно, тоді як автор *Sammelwerk* використовує твори третіх осіб. У Німеччині пісня належить саме до типу *Verbundwerk* (Ст. 65 (3) Німецького Закону¹⁶).

За своєю суттю авторське право структуроване таким чином, щоб підтримувати баланс інтересів різних зацікавлених сторін (таких як автор, розповсюджувач творів та суспільство). Мета авторського права полягає в тому, щоб збалансувати права автора з правами суспільства, для того, щоб автор отримав винагороду за свою творчість, а суспільство отримало доступ до результатів його творчості. Спосіб, яким авторське право врівноважує інтереси зацікавлених сторін, полягає в наданні певного обсягу прав автору (чи іншому правовласнику) з одночасним закріпленням деяких обмежень на ці права. Перелік мінімального обсягу майнових та особисто немайнових прав, що надаються авторіві твору, закріплений на міжнародному рівні Бернською конвенцією і відображається в національному законодавстві як України, так і всіх країн Європейського Союзу. Так, наприклад, узагальнено європейське законодавство закріплює та охороняє наступні майнові права: право на відтворення, право на доведення до загального відома публіки, право на розповсюдження, право на справедливу винагороду¹⁷. Особисті немайнові права кожна країна-член ЄС закріплює самостійно в національному законодавстві. Закон про авторське право Німеччини закріплює наступні права автора:

- особисто немайнові права: право на публікацію твору, право на авторство, право на заборону внесення будь-яких змін твору
- майнові права: право на розповсюдження твору, право на відтворення твору, право на доведення до загального відома.

¹⁶ Те саме

¹⁷ Директива Європейського парламенту і Ради 2001/29/ЄС про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві зі змінами від 10.01.2002 р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text

Українське законодавство пропонує наступний перелік прав автора та інших правовласників:

- особисто немайнові права: право на авторство, право на збереження цілісності твору
- майнові права: виключне право на використання твору, виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами.

Стаття 11 Бернської Конвенції¹⁸ передбачає, що автори драматичних, музично-драматичних і музичних творів користуються виключним правом дозволяти:

(i) публічний показ і виконання своїх творів, включаючи публічний показ і виконання, здійснювані будь-якими засобами і способами;

(ii) передачу будь-яким способом постановок і виконань творів для загального відома.

Таким чином, у автора є право перешкоджати незаконному використанню свого музичного твору, тобто він самостійно контролює хто і яким чином може використовувати його твір. Дане виключне право автора у практичному вимірі реалізується двома шляхами. По-перше, жодна людина не може скопіювати певну пісню без дозволу автора для будь-яких цілей, наприклад, для рекламної кампанії, для використання її як саундтреку до фільму, для виборчої кампанії політичної партії або мітингу. Наприклад, у 1997 році співак та продюсер Moses Pelham в пісні "Nur mir" використав дві секунди музики з синглу «Metall auf Metall» німецького гурту Kraftwerk. Через 20 років після розгляду справи Федеральним судом Німеччини, а згодом і Європейським судом (ЕСJ) у Люксембурзі, судді

¹⁸ Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів. Паризький Акт в редакції від 2 жовтня 1979 року // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#top

визнали необхідність отримання дозволу на використання цих двох секунд оригінальної музики¹⁹.

По-друге, обмеження використання музичного твору означає, що ніхто без дозволу автора не може слухати його пісню і створювати копії в цілому або частково, в тому числі у цифровому форматі, що зберігаються за допомогою електронних засобів - в пам'яті комп'ютерів або на стримінгових платформах. Більшість країн закріплює широке розуміння поняття «створення копій». Наприклад, німецьке законодавство стверджує, що копіювання може бути здійснено будь-яким методом і в будь-якій кількості (ст. 16 Закону Німеччини²⁰). Законодавство Великої Британії вказує, що копіювання може бути здійснено в будь-якій формі (ст. 17 Закону²¹). Натомість українське законодавство, не визначає відмінних ознак копіювання, але закріплює вичерпний перелік конкретних випадків, за яких копіювання чи інше використання твору може здійснюватись вільно без попередньої згоди автора²².

До виключних майнових прав автора також належить право розповсюджувати музичні твори та надавати дозвіл на таке розповсюдження. В законодавстві Франції²³ та Німеччини²⁴ право на розповсюдження визначено як право пропонувати до продажу оригінал або копію твору або введення таких творів в обіг, а законодавство ЄС пропонує широке тлумачення цього права, що включає в себе такі дії, як

¹⁹ Рішення Європейського Суду у справі «Гуттер проти Пелхам» (Hutter v Pelham) (C-476/17)

ECLI:EU:C:2019:624.- Режим доступу :

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=216552&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10310160>

²⁰ Закон Німеччини про авторське та суміжні права в редакції від 23.06.2021 р.- Режим доступу :

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html#p0018

²¹ Закон Великої Британії про авторське право, промислові зразки та патенти в редакції від 31.10.2003.- Режим доступу : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/section/17>

²² Про авторське право та суміжні права: Закон України в редакції від 11.07.2001 р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.- Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

²³ Кодекс Франції про інтелектуальну власність в редакції від 9.05.2003.- Режим доступу :

<https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/fr/fr467en.pdf>

²⁴ Закон Німеччини про авторське та суміжні права в редакції від 23.06.2021 р.- Режим доступу :

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html#p0018

пропонування до продажу музичного твору та реклама. Так, Суд Європейського Союзу у справі C-516/13²⁵ наголошує, що в Директива 2001/29 про авторське право дозволяє особі, якій належить право розповсюдження твору, забороняти іншим пропонувати цей твір до продажу або рекламувати як оригінал твору так і його копії, навіть якщо не встановлено, що ця реклама в подальшому призвела до купівлі твору». Однак варто зазначити, що право на розповсюдження твору в значній мірі обмежується принципом вичерпання прав. Аналогічним чином, це стосується тільки матеріальних копій творів, а не цифрових або онлайн-версій.

Автор або інша особа, якій належать майнові права, має виключне право публічно виконувати музичний твір і право забороняти іншим виконувати відповідний твір перед публікою без попереднього дозволу. Варто зазначити, що дане право вимагає наявності аудиторії, публіки.

Загалом, сенс виконання твору полягає в тому, щоб представляти музичний твір шляхом живого виступу співаками та/або музикантами. Це право включає в себе також відтворення звукозапису або його трансляція. Це визнано на міжнародному рівні в Бернській конвенції, яка стверджує, що правовласники мають виключне право на публічне виконання своєї драматичної або музичної роботи і декламацію своєї літературної роботи.

У разі якщо виступ з виконанням твору був записаний і цей запис транслюється за допомогою телекомунікаційної мережі на публіку, це називається доведення до відома публіки (communication to the public).

²⁵ Рішення Європейського Суду у справі «Діменсіон Дірект Сейлз Срл та Мішель Лабьянка проти Нолл Інтернешнел СпА» (Dimensione Direct Sales Srl, Michele Labianca v Knoll International SpA) C-516/13 ECLI:EU:C:2015:315.- Режим доступу : <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164262&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10316986>

Відповідно до законодавства ЄС *communication to the public* є частиною публічного виконання твору²⁶.

Право на доведення до відома публіки стало інструментом захисту прав автора на музичний твір, який незаконно поширюється в Інтернеті. Так, суди встановлюють, що обмін файлами *peer-to-peer* та незаконні онлайн стрімінгові сервіси здійснюють доведення до відома публіки відповідних творів. До останнього також включаються веб-сайти, що надають гіперпосилання на незаконно поширювані музичні твори. Відповідно, особа, яка створила веб-сайт, через який можна отримати доступ до незаконно поширюваних творів, а також особа, яка безпосередньо надає доступ до таких творів, є порушниками авторських і суміжних прав авторів.

Правовласник має виключне право на внесення змін (право на адаптацію) до музичних творів і право на заборону іншим вносити зміни до твору без його дозволу. Це право визнається на міжнародному рівні через міжнародні угоди, такі як Бернська конвенція, яка стверджує, що, як мінімум, творці мають виключне право уповноважувати адаптації, домовленості та зміни в своїй роботі (ст. 12 Конвенції²⁷).

Право на адаптацію означає, що правовласник має повний контроль над перетворенням свого твору в інший вид, наприклад, транскрибування музичного твору для гри на фортепіано з метою повноцінного оркестру або зміна аранжування твору шляхом створення оркестрової версії популярної пісні. Однак, варто зазначити, що це право не гармонізоване в межах країн Європейського Союзу і тому трохи відрізняється в різних

²⁶ Copyright in the music industry: a practical guide to exploiting and enforcing rights / Hayleigh Boshier Cheltenham, UK, 2021.- с. 44-45.

²⁷ Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів. Паризький Акт в редакції від 2 жовтня 1979 року // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#top

країнах. Наприклад, Франція та Нідерланди закріплюють адаптацію як частину права на вироблення копій твору²⁸.

Особисті немайнові права - це права, які нерозривно пов'язані з особою автора твору. Ці права були спочатку розроблені в Континентальній Європі і в даний час визнаються на міжнародному рівні Бернською конвенцією. Вони фактично також закріплені як право людини в рамках Загальної декларації прав людини 1948, яка стверджує, що "кожен має право на захист моральних і матеріальних інтересів, отриманих від будь-якої науки, літературні або художні твори, автором яких він є"²⁹. Особисті немайнові права можна поділити на дві основні категорії: (1) право на авторство і (2) право на цілісність твору.

1. Право на авторство - це право бути ідентифікованим як автор твору, який було створено, і право забороняти будь-яке помилкове зазначення автора. У Німеччині, Франції і Україні, це право виникає з моменту створення твору і не може бути передано іншій особі. У Великобританії право на авторство підлягає певним виняткам і обмеженням. Наприклад, для того, щоб скористатися правом на авторство у Великій Британії, творець повинен довести своє авторство (ст. 77-79 Закону³⁰). Також відповідно до англійського законодавства право бути автором твору триває стільки ж часу, скільки і авторське право, а право забороняти незаконне привласнення авторства триває протягом 20 років після смерті автора. В інших країнах, таких як Франція та Іспанія, ці права існують вічно.

2. Право на цілісність твору означає право на заборону будь-яке перекручування цілого твору або його частини. Бернська конвенція

²⁸ Copyright in the music industry: a practical guide to exploiting and enforcing rights / Hayleigh Boshier Cheltenham, UK, 2021.- с. 46-47

²⁹ Загальна декларація прав людини прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

³⁰ Закон Великобританії про авторське право, промислові зразки та патенти в редакції від 31.10.2003.- Режим доступу : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents>

закріплює це як право заперечувати проти будь-якого спотворення або іншої принизливої дії щодо твору, яка була б упередженою до честі або репутації творця. Знову ж таки, це право широко визнається в таких країнах цивільного права, як Франція, Німеччина. У Франції та Іспанії це право є вічним.

Окреме місце в групі суб'єктів щодо музичних творів займають організації колективного управління. В Україні правове становище організацій, що здійснюють колективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав, регламентовано низкою нормативно-правових актів, зокрема Законами України «Про авторське право і суміжні права» та «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав». Відповідно до даних нормативно-правових актів суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав можуть доручати управління своїми майновими правами організаціям колективного управління.

На думку Кубаєнко А. В.³¹, головними причинами створення організацій колективного управління є:

- ускладнена в індивідуальному порядку реалізація прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав;
- у зв'язку з використанням об'єктів авторських і суміжних прав без згоди правовласників.

Відповідно до українського законодавства ОКУ утворюється у формі громадського об'єднання (громадська організація або громадська спілка) зі статусом юридичної особи і є прибутковою організацією (ст. 5 Закону³²).

³¹ Кубаєнко А. В. Адміністративно-правовий статус організацій, що здійснюють колективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав / А. В. Кубаєнко. // Південноукраїнський правничий часопис. – 2021. – №1. – С. 145–150.

³² Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України в редакції від 13.02.2022 р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text>

Якщо звернутись до статусу ОКУ в країнах ЄС, то лише половина з 25 країн-членів ЄС (наприклад, Австрія, Чехія, Естонія, Франція, Італія, Польща) передбачують у своєму законодавстві, що організації колективні управління мають бути неприбутковими організаціями³³.

Крім того, 11 держав-членів юридично зобов'язують ОКУ створювати соціальні чи культурні фонди або виділяти частину власного прибутку на таку мету. На практиці навіть якщо обов'язок у створенні спеціальних фондів не закріплений, усі ОКУ в ЄС (крім Кіпру) використовують кошти для соціальних/культурних внесків. Вісім країн Європейського Союзу (такі як Німеччина, Латвія, Нідерланди, Угорщина) у своєму законодавстві передбачають, що ОКУ мають монополне становище на ринку, гарантоване державою. Однак де-факто, організації колективного управління є монополіями навіть в тих країнах, де такий статус законодавчо не закріплений.³⁴

Відповідно до європейського законодавства, ОКУ можуть надавати міжтериторіальну ліцензію на цифрові копії музичних творів. Це можливо у разі, якщо організація відповідає наступним мінімальним стандартам якості:

- можливість точно визначити музичний репертуар постачальникам онлайн-послуг;
- здатність швидко виписувати рахунки постачальникам онлайн-послуг на кожний музичний твір;
- вчасно сплачувати належні кожному правовласнику винагороду,

³³ The Collective Management of rights in Europe: The Quest for Efficiency [Електронний ресурс] // KEA European Affairs. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <https://keanet.eu/wp-content/uploads/2019/09/collectivemanpdffinal.pdf>

³⁴ Dr Kikkis I. Collective Rights Management in the EU [Електронний ресурс] / Dr Ioannis Kikkis // IPKey South-East Asia. – 2020. – Режим доступу до ресурсу:

https://ipkey.eu/sites/default/files/ipkey-docs/2020/IPKeySEA_sept2020_IoannisKikkis_Collective_Rights_Management_in_the_EU.pdf

- здатність точно і належним чином обробляти дані в електронному вигляді (ст. 23-28 Директиви³⁵)

ОКУ, які не відповідають вимогам щодо надання міжтериторіальних ліцензій на цифрові копії музичних творів («MTL паспорт»), можуть продовжувати надавати національні ліцензії на свій власний репертуар та/або національні ліцензії на репертуар інших ОКУ на умовах укладеного договору між організаціями.

³⁵ Директива Європейського парламенту і Ради 2014/26/ЄС від 26 лютого 2014 року про колективне управління авторським правом і суміжними правами та міжтериторіальне ліцензування прав на музичні твори для онлайн використання на внутрішньому ринку // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-14#Text

2. Охорона музичних творів

2.1. Критерії охорони музичних творів

Ознаками музичного твору, що охороняється правом інтелектуальної власності, є його новизна та неповторність (оригінальність) та відображення на певному матеріальному носії³⁶. Можливість встановлення останнього критерію охороноздатності твору передбачено п. 2 ст. 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Такий підхід було втілено у Законі України «Про авторське право і суміжні права». Проте, як зазначає О. В. Кондакова, відповідна ознака не може бути в якості визначальної щодо всіх об'єктів авторського права в національному законодавстві, адже рівень розвитку технічних засобів фіксації й розповсюдження нематеріальних результатів інтелектуальної діяльності дає змогу значній кількості творів існувати поза межами будь-якої матеріальної форми (наприклад, у вигляді радіосигналу). Отож, основними ознаками будь-якого твору є його творчий характер, вираження в певній об'єктивній формі та можливість відтворення.

Оригінальність твору є важливою вимогою міжнародного законодавства про авторське та суміжні права: охороні підлягають лише твори, які демонструють свою оригінальність. Однак, поняття «оригінальність» бракує точного законодавчого визначення. Жоден з основних міжнародних договорів про авторське право чітко не визначає «оригінальність» і якого рівня вона має досягти для здійснення правової охорони створеного об'єкта інтелектуальної власності. Так, Бернська конвенція опосередковано встановлює вимогу оригінальності. Стаття 2(1) Конвенції, присвячена «охоронюваним творам», встановлює, що: «термін "Літературні і художні твори" охоплює всі твори в галузі літератури, науки

³⁶ Семенко В. Особливості правової охорони музичних творів, спеціально створених для аудіовізуального твору: національна та іноземна практика / В. Семенко. // Актуальні проблеми правознавства. – 2020. – №2. – С. 105–112.

і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені...». Наскільки високий – чи низький – рівень оригінальності, а також які тести, стандарти та елементи можуть наповнити змістом концепцію інтелектуальної творчості залишається питанням для вирішення національними законодавчими органами та судами³⁷.

Законодавство ЄС про авторське право регулюється кількома директивами та постановами; однак не можна стверджувати, що це законодавство гармонізовано в країнах-членах ЄС, особливо щодо вимоги оригінальності. Існує єдиний стандарт, встановлений судовою практикою; однак рівень його імплементації в національне законодавство теж залишається під сумнівом. Зазначена невідповідність спричинена дуже різними підходами країн-членів – одні застосовують систему відкритих списків, де будь-який оригінальний твір може бути предметом охорони, інші застосовують протилежні підходи³⁸.

Що стосується законів Франції та Німеччини, то Французький кодекс інтелектуальної власності³⁹ передбачає, що автор інтелектуального твору після факту створення такого твору має виключне право на нематеріальну власність. Термін «інтелектуальний твір» відповідає вимозі оригінальності, яка закріплюється в Бернській конвенції. Національні суди Франції тлумачили зазначений термін, посилаючись в тлумаченні на такі категорії, як «відбиток особистості автора», «особистий відбиток», «відображення особистості автора», «відбиток творчої особистісної обдарованості» тощо. Інший підхід був виражений у справі *Rachot*, де було

³⁷ Рішення Європейського Суду у справі «Інфопак Інтернешенал А/С проти Денск Дегблейдз Форнінг» (*Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening*) Case C-5/08 ECLI:EU:C:2009:465.- Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62008CJ0005&from=en>

³⁸ Jovanović M. The originality requirement in EU and U.S., different approaches and implementation in practice [Електронний ресурс] / Mina Jovanović // ECTA. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ecta.org/ECTA/documents/MinaJovanovic3rdStudentAward202012149.pdf>.

³⁹ Кодекс Франції про інтелектуальну власність в редакції від 9.05.2003.- Режим доступу : <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/fr/fr467en.pdf>

розглянуто можливі ступені оригінальності твору і було встановлено такий стандарт, як «інтелектуальний внесок»⁴⁰.

Відповідно до німецького законодавства, твори мають бути особистими інтелектуальними творіннями. Важливо наголосити, що німецькі суди визнали важливість визначення ступенів даного критерію щодо різних видів робіт. Таким чином, раніше для творів прикладного мистецтва потребували більш високого рівня творчості. Крім того, німецьке законодавство розробило концепцію «невеликої зміни» прав автора, згідно з якою деякі твори, такі як каталоги, будуть мати дуже низький рівень творчого внеску, але будуть захищені правом інтелектуальної власності⁴¹.

Не охороняються ті результати музичної творчості, які не можна вважати інтелектуальним творінням автора, наприклад, звуки тварин і природи не захищаються авторським правом. Вони не належать до категорії творів і не можуть вважатися оригінальною творчістю людини. Однак тут слід зазначити, що звукозапис таких звуків може бути захищений як об'єкт суміжних прав, а саме як фонограма⁴².

Під окремим питанням щодо оригінальності знаходяться звуки, що були створені штучним інтелектом. Так, використовуючи сучасні технології, можна створювати окремі звуки, наприклад, звук певного інструменту. Німецьке законодавство не захищає авторським право звукові ефекти. Томас Херен⁴³ стверджує, що звуки в спільній базі даних мелодій, включаючи різноманітні інструменти, а також фонові звуки, такі як звуки

⁴⁰ Spitz B. Originality of a computer program under French law [Електронний ресурс] / Brad Spitz. – 2013. – Режим доступу : <http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2013/01/09/originality-of-a-computer-program-under-french-law/>

⁴¹ Jovanović M. The originality requirement in EU and U.S., different approaches and implementation in practice [Електронний ресурс] / Mina Jovanović // ECTA. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ecta.org/ECTA/documents/MinaJovanovic3rdStudentAward202012149.pdf>

⁴² Europeana Sounds and Copyrights: The Need for and Challenges in Licensing Archival Materials / Dr. Simone Schroff.- Institute for Information Law, University of Amsterdam, 2015.- с.28-29.

⁴³ Hoeren T. The answer to the machine is in the machine: Technical devices for copyright management in the digital era / Thomas Hoeren // Information & Communications Technology Law.- 1995.- с. 175-185

від тварини, не підлягають захисту, оскільки їм бракує мінімального рівня оригінальності та творчої виразності від автора. Таким чином, використання складних модульних звукових частин, що зберігаються в синтезаторі, також не підлягає захисту авторським правом.⁴⁴

Цікавим є випадок, де 10-годинне відео білого шуму⁴⁵, створене музичним технологом Себастьяном Томчаком, отримало скарги на порушення авторських прав. Як згодом виявив австралієць, п'ять випадків порушення авторського права було встановлено системою розпізнавання матеріалу ContentID. Одним з власників авторських прав, що скаржилась на відео, є компанія, що використовує білий шум для лікування розладів сну. Білий шум являє собою стаціонарний шум, що має однакову спектральну потужність на всьому діапазоні частот. Думки стосовно того, чи може така композиція захищатися авторським правом, контроверсійні. Згідно з однією позицією претендувати на авторські права на білий шум можна не більше ніж на середню ноту до, гравітацію чи конкретне математичне рівняння. Іншими словами, це не результат творчої інтелектуальної діяльності, а просто явище, яке існує в світі.

Цікавий погляд пропонує доктор Квінслендського технологічного університету Кайли Паппалардо⁴⁶. Визнаючи, що музичні композиції такого виду – це сіра зона авторського права, він зазначає, що радше за все білий шум не є достатньо оригінальним, аби отримати правову охорону авторським правом. Втім, зазначає Кайли Паппалардо, якщо така

⁴⁴ Europeana Sounds and Copyrights: The Need for and Challenges in Licensing Archival Materials / Dr. Simone Schroff.- Institute for Information Law, University of Amsterdam, 2015. -с.28.- Режим доступу : https://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Projects/Project_list/Europeana_Sounds/Other%20documents%20related%20to%20the%20project/Europeana%20Report%20by%20IVIR%20final.pdf

⁴⁵ 10 Hours of Low Level White Noise [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=VcQZAzDVTIA&t=17444s>.- Назва з екрану

⁴⁶ Musician hit with copyright claims over 10 hours of white noise on YouTube [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.abc.net.au/news/2018-01-10/white-noise-youtube-copyright-infringement/9314858>.- Назва з екрану

оригінальність наявна, то твір підлягатиме так званому «низькому рівню охорони».

Дійсно, оригінальність – це умова *sine qua non* авторського права. Відтак матеріальна форма втілення ідеї не охороняється *per se*, твір має також відповідати порогу оригінальності. Що означає термін «оригінальний» в лексиконі копірайту, визначено у рішенні Верховного суду США у справі *Feist Publications v. Rural Telephone Service*. «Оригінальний як термін, яким послуговується авторське право, означає, що твір був незалежно створений автором (на відміну від копіювання іншого твору) та що він має принаймні мінімальний рівень творчості»⁴⁷. Одночасно творчий характер твору означає лише те, що твір «має певну творчу іскру», незважаючи на те, наскільки незрілою, неவிбагливою та очевидною вона може бути.

Разом з тим у згаданому рішенні суддя робить дистинкцію між новизною та оригінальністю. Твір може бути оригінальним, навіть якщо він дуже подібний до інших творів у разі, якщо подібність є випадковою, а не результатом копіювання. Ілюструючи, якщо допустити, що два поети, кожен з яких не мав би уявлення про існування іншого, створили два ідентичні вірші, то жоден з літературних творів не був би новим, втім кожен мав би визнаватися оригінальним та відповідно охоронятися авторським правом.

Факт охорони музичних творів авторським правом за умови їх фіксації у будь-якій формі, не є обмеженням прав авторів, тому що підстава для визнання авторства залежить від факту створення твору, а сам факт створення – це його фіксація на будь-якому матеріальному носії, будь-яким способом. Тому, наприклад, закріплення музичного твору у тексті пісні, а виконання такого твору – на магнітному чи оптичному носії

⁴⁷ Рішення Верховного Суду США «*Feist Publications v. Rural Telephone Service*» [Електронний ресурс].- Режим доступу : https://www.law.cornell.edu/copyright/cases/499_US_340.htm

з використанням аналогового чи цифрового запису є логічним і таким, що відповідає чинному законодавству.

Об'єктивні форми вираження музичних творів можуть бути наступними:

а) матеріальна (письмова для літературної частини (тексту пісні) та музичної частини твору (наприклад, нотний запис);

б) усна (публічне виконання музичного твору).

Проте, слід визнати, що твори в усній формі, які не отримали попереднього фіксування в матеріальній формі, а це має значення як для музичних так і музично-драматичних творів, можуть з часом бути легко спотворені чи втрачені, що ускладнює можливість застосування ефективних способів захисту прав їх авторів⁴⁸.

У суспільній свідомості нотний текст ототожнюється з результатом композиторської діяльності, у зв'язку з чим виникає уява про завершеність музичного твору в цілому. Проте, дане судження є хибним, так як під час створення музичного твору із текстом, одночасно використовується й літературний твір, наприклад вірш, який вже може бути об'єктом інтелектуальної власності іншого суб'єкта цивільно-правових відносин.

Отже, музичному твору властива внутрішня завершеність й умотивованість цілого, індивідуалізація змісту і форми, визначена особистістю автора, детальна фіксація нотного запису, що припускає мистецтво виконавчої інтерпретації. Натомість, музичний твір може бути виражений у будь-якій об'єктивній формі, але обов'язково придатній для відтворення та сприймання. Сама об'єктивна форма може бути усною, письмовою у вигляді нотного запису чи запису на платівку, магнітну плівку, CD (демо запис), тощо. Проте, необхідно мати на увазі, що задум композитора, який у свідомості автора вже склався у закінчену форму —

⁴⁸ Штефан О. Поняття об'єкту авторського права та критеріїв його охороноздатності / Олена Штефан. // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2006. – №6. – С. 3–8.

певний образ, має певне сполучення звуків, але не виражений зовні у будь-якій формі, не визнається об'єктом авторського права⁴⁹.

Перераховані ознаки можна класифікувати на основні і додаткові умови правової охорони творів науки, літератури і мистецтва. Основні умови правової охорони включають ознаку творчого характеру твору й ознаку його вираження в об'єктивній формі, а додаткові умови правової охорони — ознаку змісту твору, ознаку завершеності твору й ознаку його оприлюднення. Відповідно до основних умов правова охорона поширюється на твір, який створений інтелектуальною, творчою діяльністю і виражений в будь-якій об'єктивній формі. Якщо твір задовольняє цю умову, то додаткові умови розширюють обсяг правової охорони твору незалежно від його призначення, жанру, обсягу, мети, а також від способу його оприлюднення. Необхідно підкреслити, що основні умови є необхідними і достатніми для правової охорони твору, а додаткові умови правової охорони твору є факультативними, оскільки істотно збільшують кількість творів, що підлягають правовій охороні.

Таким чином, твір може бути об'єктом правової охорони, якщо він створений інтелектуальною, творчою діяльністю й виражений в об'єктивній формі. Ці основні умови правової охорони не залежать від змісту й способу оприлюднення твору. Саме цими умовами і виражений основний принцип правової охорони твору, відповідно до якого авторське право на твір виникає з моменту його створення. Незважаючи на простоту й очевидність сформульованих ознак правової охорони творів науки, літератури і мистецтва, практика вимагає їх коментування. По-перше, правова охорона поширюється на твори, створені інтелектуальною, творчою діяльністю одного чи декількох авторів. Поняття творчості не визначається в законодавстві, в тому числі міжнародному, оскільки

⁴⁹ Грабовська Г. М. Музичний твір як об'єкт правової охорони / Ганна Грабовська. // Форум права.- 2012.- №1.- с. 209-213 [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12ggmopo.pdf>

творчість — це загальнолюдська категорія. В результаті інтелектуальної, творчої діяльності створюється все якісно нове, неповторне, унікальне й оригінальне, у тому числі, твори науки, літератури і мистецтва, які, зазвичай, стають об'єктами правової охорони. Творчий характер твору характеризується його оригінальністю чи новизною, при цьому новизна й оригінальність можуть виявлятися як у змісті твору, так і в його формі. По-друге, проблема вираження твору в об'єктивній формі не настільки очевидна, як може здаватися на перший погляд. Необхідно розмежувати об'єктивність твору й об'єктивну форму вираження твору. Об'єктивність твору означає його дійсне, безумовне існування поза і незалежно від свідомості людини. При цьому не важливо, у якій формі й у якому вигляді виражений твір. Він може бути записаним на папері чи на іншому матеріальному носії.

2.2. Межі та обмеження майнових прав на музичні твори

Є. О. Мічурін вказує, що «обмеження майнових прав фізичних осіб — це система цивільно-правових засобів, які втілюються в механізмі правового регулювання через правові норми, нормативні акти, акти застосування права та спрямовані на ускладнення здійснення суб'єктивного цивільного права для забезпечення суспільних інтересів та прав інших уповноважених осіб».⁵⁰ З метою збалансування приватних інтересів правласника музичного твору та публічного інтересу суспільства на використання відповідного твору в міжнародному просторі було вироблено концепцію встановлення меж обмеження майнових прав.

Обмеження щодо правової охорони авторським правом закріплені на міжнародному рівні. Так, в Угоді ТРІПС встановлено, що правова охорона не поширюється на ідеї, процеси, методи чи функціонування, математичні

⁵⁰ Мічурін, Є. О. Окремі обмеження майнових прав осіб у договірному праві / Є. О. Мічурін // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. — 2011. — № 1 (52). — С. 272-279.

концепції як такі (п. 2 ст. 9⁵¹). Договір ВОІВ про авторське право (ст. 2⁵²) повторив цю ж норму Угоди ТРІПС. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів не містить спеціальних положень щодо правової охорони ідей, процесів, методів і концепцій.

По-перше, майнові права обмежуються строком їхньої дії. Міжгалузеві угоди, які встановлюють мінімальні строки дії авторського та суміжних прав, передбачають, що для літературних і художніх творів (які включають музично-драматичні твори) захист повинен тривати не менше 50 років після смерті творця. Країни-підписанти можуть встановлювати більший строк, але не можуть скоротити тривалість захисту менше, ніж визначено Бернською конвенцією. Загалом у багатьох країнах, в тому числі і в Україні, авторське право триває 70 років після смерті творця. З моменту закінчення строку дії майнових прав музичний твір переходить у суспільне надбання.

По-друге, майнові права правовласника обмежені встановленими умовами для надання охорони музичному твору та певними винятками з правової охорони, що застосовуються в конкретних обставинах, в яких твір може бути використаний без дозволу правовласника. В українському законодавстві це має назву «вільного використання твору без зазначення автора».

Актуальними винятками для музичної індустрії є вироблення пародії та попури. Пародія - це новий твір, який використовує або посилається на вже існуючий твір в гумористичній формі або у формі критики. Попури, у свою чергу, це - музичний або інший твір, який є творчим підбором і

⁵¹ Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності в редакції від 06.12.2005 р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text

⁵² Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770#Text

розташуванням уривків інших правомірно оприлюднених творів або який імітує творчий стиль інших авторів чи інших історичних епох⁵³.

Варто зазначити ще один випадок обмеження майнових прав, що має назву «вичерпання прав». Відповідно до цієї концепції право на розповсюдження твору вичерпується, тобто перестає існувати, після продажу кожної копії твору. Так, наприклад, права автора на вінілову платівку з піснею свого авторства закінчуються в той момент, коли платівка була придбана покупцем в законний спосіб. Однак, права безпосередньо на пісню та запис, що знаходяться на пластівці, залишаються; вичерпуються лише права на втілену у фізичній формі копію твору. Більшість країн також вказують, що вичерпання прав стосується лише країни, тому копії не можуть бути імпортовані без згоди правовласника. В межах ЄС, коли авторське право вичерпано в одній державі-члені, воно вичерпується у всіх державах-членах⁵⁴.

Варто наголосити, що в Бернській конвенції (ст. 9 (2)) вперше визначені положення стосовно меж вільного відтворення творів, так званий триступеневий тест, а саме: право дозволяти відтворення творів у певних особливих випадках за умови, що таке відтворення не завдає шкоди нормальному використанню твору і не зачіпає будь-яким необґрунтованим способом законні інтереси автора. Подібні норми також передбачені в Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС), що визначають зобов'язання держав-членів СОТ, з тією різницею, що словосполучення «інтереси автора» замінено на «інтереси правовласника» (ст. 13⁵⁵).

⁵³ Про авторське право та суміжні права: Закон України в редакції від 11.07.2001 р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

⁵⁴ Agata Drzewińska. Digital exhaustion in European Union [Електронний ресурс].– Режим доступу до ресурсу: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1325173/FULLTEXT01.pdf>

⁵⁵ Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності в редакції від 06.12.2005 р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text

Втім розвиток інформаційних технологій та розширення використання цифрового контенту вимагали уточнення конвенційних норм. З метою врегулювання нових правовідносин, що виникають в цифрову епоху, в 1996 р. Всесвітньою організацією інтелектуальної власності прийнято Договір про авторське право, який ще називають Інтернет-договором (далі – Договір). Як вказують Джеремі де Біер і Міра Баррі: «Договір модернізував глобальний закон про авторське право і зробив його придатним в епоху Інтернету». Поряд з тим в частини удосконалення норм щодо вільного використання творів не відбулося особливих зрушень, оскільки в Договорі лише передбачено право на встановлення «винятків та обмежень» згідно з національним законодавством країн та надано право «розширювати щодо цифрового середовища обмеження та винятки в своїх національних законодавствах, які вважаються прийнятними згідно з положеннями Бернської конвенції» (ст. 10 (1), примітка до ст. 10 Договору).

2.3. Договірні правовідносини щодо музичних творів

З урахуванням класифікації договорів в цивільному праві договори, спрямовані на реалізацію майнових прав на музичний твір поділяються на два основні види: 1) авторські договори, які безпосередньо спрямовані на реалізацію майнових прав на музичний твір, до яких належать ліцензійний договір, договір про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності та інші договори; 2) інші цивільно-правові договори, за допомогою яких здійснюється реалізація майнових прав на музичний твір, до яких можна віднести договір комерційної концесії, довірчого управління майном, купівлі-продажу майнових прав та інші⁵⁶.

⁵⁶ Жилінкова О. В. Музичний твір як предмет авторського договору замовлення // Матеріали II Міжнародної конференції студентів та аспірантів «Проблемні питання цивільного та господарського права» (Харків, 2007 р.).- Х.: Вид-во ХГУ, 2007- с. 381-384

В європейській практиці договірні правовідносини в музичній індустрії поділяють на: договори між співавторами, виконавцями та продюсерами, договори з рекординг компаніями.

Договір про передачу майнових прав на музичний твір передбачає повну або часткову передачу майнових прав до третьої особи. Такий договір також може бути підписаний щодо ще не створеного музичного твору. Найчастіше він укладається між автором та рекординг компанією. Однак, наприклад, в Іспанії часткова передача майнових прав на ще не створений твір забороняється⁵⁷.

За загальним правилом, право інтелектуальної власності на твір належить його творцеві або іншим суб'єктам, які беруть участь у створенні музичного твору. Закон України «Про авторське право і суміжні права» передбачає, що в цьому випадку між композитором і видавцем має бути укладений авторський договір, в якому конкретно обумовлюються ті права, що передаються: обсяг і тираж видання; винятковість або невинятковість переданих прав; територія розповсюдження; терміни виконання договору (виходу музичного твору у світ); порядок, розмір і форма оплати (паушальні платежі і роялті) і т. д.⁵⁸. Так, основна форма розпорядження майновими правами інтелектуальної власності – це авторські договори, які залежно від предмета договору мають окрему класифікацію⁵⁹.

Законодавство деяких зарубіжних країн передачу майнових прав автора визначає за договором продажу, якщо відбувається повна уступка прав, або за ліцензійним договором у випадку часткової передачі повноважень на використання твору. Це прослідковується тоді, коли виконавець повністю купує майнові права на музичний твір та є його

⁵⁷ Copyright in the music industry: a practical guide to exploiting and enforcing rights / Hayleigh Boshier Cheltenham, UK, 2021.- с. 120

⁵⁸ Едельман Б. Моральні права автора / Б. Едельман // Авторські і суміжні права. Європейський досвід. Кн. 2. Виступи, статті європейських спеціалістів. – К. : Ін –Юре, 2001. – С. 476

⁵⁹ Грабовська Г. М. Особливості укладення договору на музичний твір / Г. М. Грабовська. // Актуальні проблеми правознавства. – 2016. – №1. – С. 105–108.

одноособовим виконавцем. ЦК України не розмежовує типи договорів щодо об'єктів авторського права й суміжних прав, з одного боку, та об'єктів права промислової власності – з іншого. У будь-якому разі чинне законодавство України стосовно передачі права на використання твору іншим особам передбачає укладення лише авторського договору.

Серед усіх класифікацій авторських договорів за критеріями характеру об'єкта договору, способу використання твору тощо найбільше практичне значення має поділ за ознакою обсягу прав, що надаються. Так, ч. 2 ст. 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлює, що передача права на використання твору іншим особам може здійснюватися на основі авторського договору про передачу виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передачу невиключного права на використання твору.

Так, відповідно до договору про передачу виключного права на використання твору автор передає право використовувати твір певним способом і у встановлених межах тільки одній особі, якій ці права передаються, й надає їй право дозволяти або забороняти подібне використання твору іншим особам. За особою, яка передає виключне право на використання музичного твору, залишається право на використання цього твору лише в частині прав, що не передаються. Таким чином, за цим договором тільки одна особа набуває авторських майнових прав у межах, встановлених авторським договором, на вказаній території та на визначений строк.

Право на передачу будь-яким особам невиключних прав на використання творів мають організації колективного управління, яким суб'єкти авторського права передали повноваження на управління своїми майновими авторськими правами. Відповідно до п. 6 ст. 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права», права на використання музичного

твору, що передаються за авторським договором, вважаються невиключними, якщо договір не передбачає передачу виключних прав на використання музичного твору.

За загальним правилом авторський договір є двостороннім, консенсуальним та оплатним. Пункт 2 ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлює, що договір про передачу прав на використання музичних творів вважається укладеним, якщо сторони досягли згоди щодо всіх істотних умов, тобто такий договір законодавчо визнається консенсуальним. Чинне законодавство не містить імперативної правової норми, яка би передбачала обов'язковий оплатний характер авторського договору. Проте умова про розмір і порядок виплати авторської винагороди є важливою умовою авторського договору, і сторони зобов'язані погодити її між собою. Слід зазначити, що ЦК України встановлює загальне положення, згідно з яким договір визначається як відплатний, якщо інше не встановлено самим договором, законом або не впливає із суті договору.

Найбільш розповсюдженою формою використання музичних творів є укладення ліцензійних договорів або ліцензій. Їх можна поділити на декілька типів. Так, ліцензія на відтворення пісні в звукозаписі має назву механічної ліцензії. Механічна ліцензія отримується рекордінг компанією для правомірного здійснення запису виконання пісні або відтворення вже існуючого звукозапису. По всій Європі і в багатьох інших країнах, оплата за механічною ліцензією встановлюється ВІЕМ (Bureau International de l'Edition Mécanique, міжнародне бюро організацій, що керує правами звукозапису), яка представляє 60 організацій колективного управління з 59 країн.⁶⁰

⁶⁰Limited Online Music Licence (LOML) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.prsformusic.com/licences/using-music-online/limited-online-music-licence.-> Назва з екрану

Наступним типом ліцензування музичних творів є розширене колективне ліцензування (extended collective licensing) - це метод оформлення прав, розроблений у скандинавських країнах. Відповідно до нього організації колективного управління мають право видавати ліцензії на використання музичних творів навіть від імені тих авторів та виконавців, які не уклали договору передачі прав з відповідною ОКУ. В Данії, Норвегії, Швеції на законодавчому рівні закріплено, що даний тип ліцензування призначений для масового використання, де проведення договірних переговорів з окремими правовласниками не є можливим через їх велику кількість.⁶¹

Бланкетною ліцензією є ліцензія, що надає ліцензіату право виконувати (perform) всі твори з репертуару за певну визначену плату, яка не змінюється незалежно від того, скільки музики з репертуару ліцензіат фактично використав. В цьому випадку ліцензіати щорічно платять фіксовано встановлену ліцензією суму за використання музичного твору.⁶²

Ліцензії Creative Commons на використання об'єктів авторського права, розроблені організацією Creative Commons, з метою надати авторам можливість дозволити широкому колу людей безоплатно поширювати власні твори при дотриманні ряду умов. Кожна з ліцензій Creative Commons містить ряд свобод, які автор бажає надати іншим, а також ряд умов, яких потрібно дотримуватись. Різні комбінації цих компонентів утворюють набір шести видів ліцензій Creative Commons⁶³:

⁶¹Olsson H. The Extended Collective License as Applied In The Nordic Countries / Henry Olsson // Kopinor 25th Anniversary International Symposium, Oslo, 2005. [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://web.archive.org/web/20110302080731/http://www.kopinor.no/en/copyright/extended-collective-license/documents/The+Extended+Collective+License+as+Applied+in+the+Nordic+Countries.748.cms>

⁶² Мацкевич. О. О. Примусове та бланкетне ліцензування творів: порівняльно-правовий аналіз / О. О. Мацкевич // Право інтелектуальної власності: зб. наук. праць.- 2012.- №10.- с. 107-112 [Електронний ресурс].- Режим доступу : http://ndiiv.org.ua/Files2/zbornik/zbornik_10.pdf#page=108

⁶³About The Licenses [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://creativecommons.org/licenses/> .- Назва з екрану

1. Creative Commons Attribution, яка дозволяє поширювати та змінювати твір навіть з комерційною метою з обов'язковим зазначенням попередніх авторів;
2. Creative Commons Attribution Share-Alike - має ті самі умови, що і попередній тип, але змінений наступним співавтором твір має поширюватися на умовах цієї ж ліцензії;
3. Creative Commons Attribution NoDerivs - дозволяє поширювати твір навіть з комерційною метою, але забороняє змінювати твір і зобов'язує вказувати попередніх авторів твору;
4. Creative Commons Attribution NonCommercial Share-Alike - дозволяє поширювати та змінювати твір лише з некомерційною метою, зобов'язує вказувати попередніх авторів твору, а змінений наступним співавтором твір має поширюватися на умовах цієї ж ліцензії;
5. Creative Commons Attribution NonCommercial - дозволяє поширювати та змінювати твір лише з некомерційною метою і зобов'язує вказувати попередніх авторів твору;
6. Creative Commons Attribution NonCommercial NoDerivs - дозволяє поширювати твір лише з некомерційною метою, забороняє змінювати твір і зобов'язує вказувати попередніх авторів твору.

На сьогоднішній день є ряд платформ, які поширюють музичні твори на основі ліцензій Creative Commons, серед яких можна виокремити SoundCloud, Free Music Archive, restorm, Jamendo та інші.

3. Створення та використання музичних творів за допомогою комп'ютерних технологій

3.1. Використання музичних творів в соціальних мережах

TikTok має величезний вплив на музичну індустрію: ця соціальна мережа наразі є одним з засобів у просуванні пісень в чартах. Незважаючи на те, що TikTok допомагає співакам та музичним продюсерам, великі музичні лейбли часто погрожують судовими позовами соціальній мережі щодо порушення прав інтелектуальної власності через незаключення ліцензійних договорів на використання музичних творів у відеокліпах платформи.⁶⁴ Так, музичні лейбли вважають, що TikTok має сплачувати роялті за використання музики.

У 2019 році ICE (спільне підприємство, що представляє права на музичні твори в цифровому форматі таких національних організацій колективного управління, як PRS у Великій Британії, GEMA у Німеччині та STIM у Швеції) спробували досягти угоди з TikTok. В результаті ця спроба перетворилась у судовий позов, який розглядав Трибунал з питань авторського права Великобританії. У грудні 2019 році сторони вирішили передати спір до арбітражу з метою погодження умов ліцензійного договору, який включатиме ретроспективне використання музичних творів в TikTok. Поки що результат арбітражу не був оприлюднений.

Умови користування TikTok зазначають, що, завантажуючи музичний твір на платформу, користувачі надають дозвіл іншим користувачам на повторне використання даного твору.⁶⁵ Ця умова суттєво відрізняється від інших соціальних мереж, таких як Instagram, де користувачі завантажують

⁶⁴ Music companies threaten to sue TikTok over copyright [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ft.com/content/1b3b78ea-32a3-4237-8b79-3595820eeb63>. - Назва з екрану

⁶⁵ Terms of Service [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.tiktok.com/legal/terms-of-service?lang=en#terms-eea>. - Назва з екрану

створений ними контент або контент, права на використання якого вони отримали дозвіл.

Умови користування також вказують, що, хоча користувачі залишаються правовласниками контенту, який вони завантажують, вони надають TikTok «беззастережну безвідкличну, невиключну, безоплатну, безстрокову, не обмежену територією ліцензію на використання, зміну, адаптацію, відтворення, виготовлення похідних творів, опублікування та/або передачу та/або поширення вже створеного, або створеного в майбутньому твору та уповноважує інших користувачів Платформи та інших третіх осіб на перегляд, доступ, використання, завантаження, зміну, адаптацію, відтворення, вироблення похідних творів, опублікування та/або передачу свого Контенту у будь-якому форматі та на будь-якій платформі». Крім того, Умови стверджують, що завантажуючи звукозапис, користувачі надають TikTok право на його відтворення, публічне виконання і доведення до загального відома без сплати роялті, включаючи роялті, що можуть бути сплачені "власнику майнових прав на звукозапис (наприклад, компанія звукозапису), власнику майнових прав на музичний твір, організаціям колективного управління будь-яким об'єднанням або товариствам, а також продюсерам або іншим суб'єктам, що беруть участь у створенні Контенту".⁶⁶

Music Week нещодавно повідомив, що керівник музичного департаменту платформи працював над тим, щоб вона була повністю ліцензована і в листопаді 2020 року Tik Tok оголосив про укладення нової ліцензійної угоди з Sony Music Entertainment для того, щоб користувачі TikTok могли мати законний доступ до звукозаписів від Sony Music.

⁶⁶ Terms of Service [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.tiktok.com/legal/terms-of-service?lang=en#terms-eea>. - Назва з екрану

Нещодавно була розглянута інша справа⁶⁷, в якій суд ЄС вирішував чи порушує YouTube платформа права правовласників на музичні твори, а саме право на доведення до загального відома публіки відповідно до законодавства ЄС. Суд вирішив, що YouTube не здійснює доведення до загального відома відповідно до закону ЄС і знаходиться в так званій «безпечній хостинг зоні» (стаття 13 Директиви 2000/31/ЄС⁶⁸). Ця зона передбачає наступне: платформи можуть уникнути претензій щодо порушення авторських прав шляхом забезпечення певних засобів реагування або видалення за платформи контенту, що порушує авторські права. Однак, важливо зазначити, що такий висновок було зроблено відповідно до чинного на час подання позову законодавства ЄС, до прийняття Директиви про єдиний ринок⁶⁹; тому не була застосована стаття 17, яка покладає обов'язок на надавачів послуг з обміну контентом онлайн. Відповідна стаття вказує, що надання платформою публічного доступу до творів, захищених авторським та суміжними правами, що були завантажені користувачем, є доведення творів до відома публіки.

YouTube використовує технологію Content ID, за допомогою якої правовласники завантажують свій матеріал, а спеціальне програмне забезпечення порівнює дане відео і вже завантажені відео на YouTube з метою виявлення копії. Якщо було виявлено копію, законному правовласнику пропонується видалити звук з копії, видалити копію з платформи, монетизувати завантажену копію або проігнорувати порушення. Одним з недоліків технології є те, що вона не може визначити

⁶⁷ Рішення Європейського Суду у справі «Френк Пітерсон проти ТОВ «Гугл» та ТОВ «Ютуб» (Frank Peterson v Google LLC, YouTube Inc.) ECLI:EU:C:2021:503.- Режим доступу :

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=243241&doclang=en>

⁶⁸ Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку» ("Директива про електронну комерцію») від 8 червня 2000 року // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу :

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_224#Text

⁶⁹ Директива 2019/790/ЄС Європейського парламенту та Ради про авторське право на суміжні права на єдиному цифровому ринку та внесення змін до Директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС від 17 квітня 2019 р. [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0790&from=EN>

мету використання певного відео, а тому неможливо автоматично визначити чи певне відео було завантажено в межах вільного використання музичного твору.⁷⁰

Вже згадана нова Директива ЄС під назвою Digital Single Market Directive, поступово стає частиною національного законодавства країн-членів ЄС, відповідно до якої країни визнають постачальників послуг щодо обміну контентом онлайн відповідальними за доведення до загального відома публіки об'єктів інтелектуальної власності, надаючи публічний доступ до творів, завантажених його користувачами. Директива передбачає також нові правила для забезпечення більш справедливої винагороди творцям і правовласникам, зокрема у випадку розміщення та використання творів в Інтернеті, і підвищує прозорість у правовідносинах творців з онлайн-платформами. Директива закріплює нові гарантії захисту свободи вираження поглядів громадянами ЄС в Інтернеті, які можуть законно ділитися своїми творами. Більше того, нові правила створюють додаткові можливості для використання захищених авторським правом матеріалів онлайн та за кордоном під час освітнього процесу, наукових досліджень та з метою збереження культурної спадщини.

Стаття 17 Директиви DSM є *lex specialis* до статті 3 Директиви 2001/29/ЄС (в якій закріплено право на повідомлення до загального відома публіки творів і право надавати доступ публіці до інших об'єктів) та статті 14 Директиви 2000/31/ЄС про розміщення інформації. Стаття 17 не закріплює нове право в законодавстві Європейського Союзу щодо інтелектуальної власності. Скоріше, вона більш повно та конкретно регулює таку діяльність як «доведення до загального відома публіки», що підтверджується пунктами 64 і 65 статті. Через природу *lex specialis* статті 17, держави-члени повинні впроваджувати це положення в своє

⁷⁰ Hernandez P. YouTube's Content ID System Gets One Much-Needed Fix [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://kotaku.com/youtubes-content-id-system-gets-one-much-needed-fix-1773643254>

законодавство окремо, незважаючи на вже імплементовану статтю 3 Директиви 2001/29/ЄС⁷¹.

Умови, визначені статтею 17 щодо постачальників послуг, мають бути чітко запроваджені в національне законодавство кожної з країн-членів ЄС. Так, постачальник послуг щодо обміну контентом онлайн повинен відповідати наступним вимогам у сукупності:

- здійснювати діяльність, що характерна для інформаційних сервісів відповідно до визначення статтею 1(1)(b) Директиви (ЄС) 2015/15357;
- мати своєю основною або однією з основних цілей:
 - зберігати та надавати публічний доступ до
 - великої кількості захищених авторським правом творів або інших захищених об'єктів,
 - що завантажуються на платформу користувачами такої платформи,
 - і які власники платформи адмініструють та використовують з метою отримання прибутку.

Під «головною метою» або «однією з головних цілей» слід розуміти основну або переважну функцію постачальника послуг. Оцінка «головної або однієї з головних цілей» має здійснюватись відокремлено від технології та/або бізнес-моделі, що використовує постачальник послуг. Поняття «зберігати» розуміється як зберігання об'єктів на термін, який є більшим ніж тимчасове зберігання, а «надання публічного доступу» є надання доступу до збережених об'єктів суспільству. Що стосується «великої кількості...об'єктів», то Директива не передбачає жодного кількісного визначення цього поняття. Коментар до стаття 17 Директиви, виданий Європейською Комісією, вказує, що державам-членам слід утримуватися від кількісного визначення «великої кількості» у своєму

⁷¹ Communication from the commission to the European Parliament and the Council: Guidance on Article 17 of Directive 2019/790 on Copyright in the Digital Single Market [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0288&from=EN>

національному законодавстві, щоб уникнути юридичної невизначеності через практичну наявність різних ступенів постачальників послуг, які здійснюють свою діяльність в різних державах-членах. Як пояснюється в п. 63, чи зберігає постачальник послуг і чи надає доступ до великої кількості захищених авторським правом творів або інших захищених об'єктів, завантажених його користувачами, необхідно оцінювати судом в кожному окрему випадку, беручи до уваги комбінацію чинників, таких як аудиторія постачальника послуг і загальна кількість файлів, завантажених користувачами.

Отже, щоб підпадати під визначення постачальника послуг з обміну контентом онлайн, відповідна платформа має «організовувати та рекламувати контент, завантажений користувачами з метою отримання прибутку», таким чином, щоб залучити ширшу аудиторію, наприклад, але не виключно, шляхом розміщення реклами поруч з завантаженим контентом. Факт отримання плати від користувачів для покриття організаційних витрат на розміщення контенту або отримання пожертв від суспільства не повинно розглядатись як отримання прибутку в розумінні статті 17 Директиви.

Згадані постачальники послуг не мають бути притягнутими до відповідальності у разі, якщо вони доклали максимальних зусиль для обмеження доступу до конкретних творів та інших об'єктів інтелектуальної власності, щодо яких було повідомлено про їх незаконне розміщення або інше порушення прав правовласників на конкретні твори та інші об'єкти (стаття 17 (4) Директиви). Аби визначити, чи доклав постачальник послуг максимум зусиль особливо важливо бути обізнаним щодо наявних засобів обмеження доступу. Найчастіше такі засоби існують у формі використання технологій або окремих технологічних рішень. Як пояснюється в п. 66 стаття 17, «будь-які кроки, вжиті постачальниками

послуг, мають бути ефективними щодо поставлених цілей». Проте постачальники послуг з обміну контентом в Інтернеті повинні залишатися вільними у виборі технології або технологічного рішення для виконання вказаного зобов'язання. Серед технологій, які дозволяють виявляти несанкціонований контент слід виокремити системи цифрових відбитків пальців (digital fingerprinting), хешування, водяні знаки, використання метаданих, пошук за ключовими словами або комбінація цих технологій. Так, наприклад, технологія Content ID, яку використовує Youtube, є системою digital fingerprinting.

3.2. Роль штучного інтелекту у створенні музичних творів

Використання технологій штучного інтелекту (далі - ШІ) невпинно зростає у всіх секторах та галузях творчості, що включає в себе і створення музики. Однак використання ШІ викликає питання, наприклад, щодо правовласника створеного твору. Немає узгоджено визначеного поняття штучного інтелекту і які чинники та дії впливають на визнання тієї чи іншої технології штучним інтелектом.

Відповідно до Джейкоба Тьоренера, штучний інтелект - це здатність штучно створеного об'єкта робити вибір за допомогою оціночного процесу⁷². ШІ можна розглядати за допомогою двох підходів: вузький і загальний. Відповідно до вузького підходу, ШІ здатен досягти певних чітко визначених цілей, таких як переклад або прокладення маршруту, тоді як загальний підхід вказує, що ШІ має можливість досягати необмежену кількість цілей і навіть самостійно ставити нові цілі⁷³.

⁷² Turner J. Robot Rules (Regulating Artificial Intelligence) / Jacob Turner // Pelgrave.- 2019.- с. 142-143

⁷³ Carnovalini F. та Rodà A. Computational Creativity and Music Generation Systems: An Introduction to the State of the Art / Filippo Carnovalini, Antonio Rodà // Department of Information Engineering, CSC.- 2020.- №3.- с. 1-20 <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/frai.2020.00014/full>

Очікується, що ШІ інтегрується у сферу творчості і стане її частиною індустрії в найближчому майбутньому. У світлі цього, Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) оприлюднила публічну консультацію з метою розгляду заходів для заохочення технологічних інновацій в сфері ІВ. У вересні 2019 року ВОІВ провела «Діалоги про інтелектуальну власність та штучний інтелект»⁷⁴, об'єднавши держави-члени та інші зацікавлені сторони для обговорення впливу ШІ на розвиток інтелектуальної власності. У грудні 2019 року ВОІВ закликала світову аудиторію надати свої коментарі та пропозиції з цього питання. Відповіді були надані від музичної індустрії, в тому числі від UK Music, Британської асоціації виробників фонограм (BPI) і Асоціації музичних видавців.

У відповіді BPI⁷⁵ на консультацію ВОІВ було висвітлено такі способи використання ШІ в музичній індустрії, як:

- стрімінгові музичні сервіси, що використовують ШІ для аналізу даних і досвіду користувачів сервісу шляхом створення плейлистів або відповідних рекомендацій.
- виконавці використовують ШІ в своїх творчих процесах - наприклад, шляхом автоматичного вироблення звукозапису або реміксу пісні за допомогою алгоритмів, отриманих з даних про попередні звукозаписи.
- компанії звукозапису використовують ШІ для аналізу стрімінгових і соціальних даних або звукозаписів для виявлення потенційно успішних виконавців (A&R) або для планування маркетингових кампаній.

⁷⁴ WIPO Conversation on Intellectual Property (IP) and Artificial Intelligence (AI) (Geneva, 2019 p.) [Електронний ресурс].- Режим доступу :

https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ip_ai_ge_19/wipo_ip_ai_ge_19_inf_4.pdf

⁷⁵ BPI Submission to WIPO on draft Issues Paper on Intellectual Property Policy and Artificial Intelligence [Електронний ресурс].- Режим доступу :

https://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/artificial_intelligence/call_for_comments/pdf/org_bpi.pdf

- компанії використовують ШІ для створення музики, яку можна використовувати як фонову музику для веб-сайту або реклами.

Серед компаній, що використовували ШІ для створення музики, можна виокремити Magenta⁷⁶ від компанії Google і Flow Machines⁷⁷ від компанії Sony, які за допомогою ШІ технологій створили звукову доріжку для власних веб-сайтів. Іншим прикладом є AIVA⁷⁸, технологія штучного інтелекту, які використовується для створення класичної музики і була зазначена автором музичного альбому під назвою Genesis.

Сутність, масштаби та майбутній вплив ШІ на музичну індустрію залишаються неясними. Тим не менш, на мою думку, вже час думати про те, як норми авторського та суміжних прав будуть застосовуватися до ШІ, хто буде вважатись автором і чи потрібно отримувати ліцензію на певний музичний твір, створений ШІ.

Звіт Європейської Комісії про ШІ та інтелектуальну власність заявив, що світ рухається до автономної роботи ШІ, принаймні до того рівня, на якому людський внесок буде «незначним для творчого або винахідницького процесу», і тому розвиток прямує в епоху, де комп'ютерні технології «не тільки допомагатимуть людям у творчому процесі, але й створюватимуть все самостійно».⁷⁹ Однак наразі інструменти ШІ майже повністю залежать від ІТ-спеціалістів, розробників та тих даних, які збираються і завантажуються людиною для створення відповідних алгоритмів.

⁷⁶ Welcome to Magenta [Електронний ресурс].- Режим доступу :

<https://magenta.tensorflow.org/blog/2016/06/01/welcome-to-magenta/>.- Назва з екрану

⁷⁷ Artificial Intelligence In Music Production: What Does It Mean For Artists?[Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.flow-machines.com/history/press/artificial-intelligence-music-production-mean-artists/>.- Назва з екрану

⁷⁸ About AIVA: Our mission is to empower individuals by creating personalised soundtracks with AI [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.aiva.ai/about>

⁷⁹ Intellectual Property and Artificial Intelligence: a literature review / M. Iglesias, S. Shamuilia, A. Anderberg// Publications Office of the European Union, Luxembourg.- 2019 [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/912bc3f8-7d67-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>

У відповіді UK Music⁸⁰, однієї з організацій колективного управління у Великобританії, на консультацію ВОІВ зазначено, що музика або тексти пісень, створені за допомогою ШІ, повністю залежать від людського внеску. Якщо визначати автора музичного твору, створеного за допомогою ШІ, то можна стверджувати, що такий твір створюється у співавторстві людини та штучного інтелекту. Відповідно до такого підходу технологія ШІ вважається допоміжним інструментом у створенні твору. Однак, ступінь внеску ШІ буде відрізнятися в залежності від можливостей та завдань технології. Наприклад, автоматичний тюнінг голосу є інструментом, створеним людиною, але він працює автономно. В той же час, якщо технологія ШІ самостійно генерує музичний твір, це можна вважати твором, створеним у співавторстві людини.

У відповідь на консультацію WIPO, UK Music стверджувала, що твір, створений з використанням технології ШІ, має бути або повністю захищений авторським правом, або не отримувати охорону взагалі. В той же час, авторське право не повинно застосовуватися до ШІ таким чином, щоб зменшувати роль і обмежувати права авторів. Зокрема, UK Music закликає, щоб будь-яке законодавче впровадження ШІ-технологій у сферу інтелектуальної власності, з точки зору авторського права, залишало людину на першому місці.

Відповідь BPI, британська студія звукозапису, на консультацію ВОІВ також підкреслила, що будь-який результат роботи ШІ можливий тільки в результаті людського втручання. BPI також вважає, що потрібно вдосконалювати вже існуюче законодавство в сфері інтелектуальної власності замість створення нової правової бази. Зокрема, вважають за потрібне відповісти на наступне питання: який ступінь людського внеску в

⁸⁰ Response to WIPO Call For Comments on WIPO's Draft Issues Paper: Intellectual Property Policy and Artificial Intelligence [Електронний ресурс].- Режим доступу : https://www.ukmusic.org/wp-content/uploads/2020/09/WIPO_artificial_intelligence_UK_Music_final_14_Feb_20.pdf

створення музичного твору необхідний для отримання правової охорони таким твором?

Варто зазначити, що у світовій практиці вже є випадки комерціалізації музичних творів, створених із значним залученням комп'ютерних технологій. У 2019 році Warner Music підписала контракт з Endel⁸¹, комп'ютерним алгоритмом, розробленим у Берліні. Endel створює індивідуальні звукові частоти для кожного користувача на основі особливих даних про таких користувачів, наприклад, актуальна погода місцезнаходження користувача, час доби, швидкість серцебиття.⁸² У цьому випадку співзасновники та інженери алгоритму Endel були вказані як автори музичних творів для того, щоб зареєструвати авторські права на музику.

Угода між Endel та Warner Music є значним кроком вперед адже жодна людина не брала участь в створенні фінального варіанту музичного твору, окрім деяких вхідних даних, які були зібрані та завантажені в алгоритм співзасновником Дмитром Євграфовим.

Ще одним прикладом є Aiva Music - це алгоритм, який став першим штучним інтелектом, що зареєструвався в організації колективного управління (SACEM) і випустив свій альбом. Цей комп'ютерний алгоритм вказаний як автор пісень, продюсер, музикант і вокаліст у всіх треках на своєму дебютному альбомі Hello World. Тим не менш, до авторів проекту також належать люди, які допомагають у написанні тексту пісень, створенні музики та здійснювали звукозапис.

⁸¹Manifesto: How Endel will reshape our collective future [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://manifesto.endel.io/>- Назва з екрану

⁸²Warner Music signs distribution deal with AI generated music app Endel [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://ipkitten.blogspot.com/2019/03/warner-music-signs-distribution-deal.html>

3.3. Використання технології блокчейн в музичній індустрії

Блокчейн - це технологія, яка забезпечує безпечний, прозорий запис інформації і яку зазвичай використовують для реєстрації та моніторингу транзакцій. Технологія блокчейну для права інтелектуальної власності загалом та для музичних творів зокрема, надає можливість відстежувати використання об'єктів авторського та суміжних прав, а також полегшити здійснення, наприклад, реєстрацію прав та ліцензування.

Вже є декілька блокчейн ініціатив, які застосовуються в музичній індустрії. Наприклад, Mycelia⁸³ є центром досліджень і розробок для авторів музичних творів, що забезпечує децентралізовану відкриту обчислювальну платформу, засновану на блокчейн технології з функціоналом смарт-контракту. Імоген Хіп використала власний музичний альбом *Tiny Human* як тестовий варіант для релізу музики на блокчейн технології в 2015 році. Хоч цей альбом не мав за мету отримання прибутку, він став частиною великого руху розробки та впровадження технологій блокчейн в музичну індустрію.

Варто зазначити, що можливість децентралізованого та незмінного документування права інтелектуальної власності на твір має свої недоліки. Однією з основних проблем блокчейну є те, що технологія має бути гнучкою для внесення змін і поправок. Наприклад, в результаті розгляду судової справи про порушення авторських прав законні правовласники повинні мати можливість внести зміни до відповідного блокчейну. Також, блокчейн може бути використаний як інструмент для реєстрації прав. Наприклад, у Данії технологія блокчейн полегшує реєстрацію та передачу права власності на транспортні засоби датською митницею та податковими

⁸³ Connecting Dots for Music Makers for a sustainable and vibrant music industry ecosystem [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://myceliaformusic.org/#about>.- Назва з екрану

органами.⁸⁴ Фредерік Мостерт⁸⁵ стверджує, що реєстр авторських прав на блокчейні може надавати можливість запису передачі авторських та суміжних прав, що, відповідно, зменшує витрати на транзакції та полегшує процес ліцензування. Однак, незважаючи на певні перспективи у використанні, блокчейн не є повністю придатним для музичної індустрії. Зокрема, незмінність є відмінною ознакою блокчейну і більш придатний для роботи з незмінними даними, в той час як музичні дані є дуже мінливими.

Ліцензування контенту за допомогою технології блокчейн має працювати на договорах між правовласниками і користувачами, а також розробниками додатків і спеціальних платформ. Таким чином, правовласники зможуть отримувати винагороду за використання їх матеріалу, а користувачі - легально створювати контент, використовуючи захищені авторським правом матеріали. Деякі організації вже працюють над втіленням даної технології у музичну сферу. Три з найбільших організацій колективного управління у світі - American Society for Composers, Authors and Publishers (ASCAP); Товариство письменників, композиторів і видавців музики у Франції (SACEM); і PRS for Music - співпрацювали з IBM для роботи над новою спільною системою управління інформацією про авторське та суміжні права на музичні твори з використанням технології блокчейн. Дана система спрямована на підвищення ефективності виплати роялті, що, в свою чергу, прискорює ліцензування, зменшує витрати на адміністрування таких процесів.⁸⁶

⁸⁴ Blockchain technology could add transparency to buying and selling a car [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.nets.eu/perspectives/Pages/Blockchain-technology-could-add-transparency-to-buying-and-selling-a-car.asp> х.- Назва з екрану

⁸⁵ Mostert F. Digital Tools of Intellectual Property Enforcement: their intended and unintended norm setting consequences / Frederick Mostert // Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies.- 2020.- с. 1-38

⁸⁶ PRS for Music, ASCAP and SACEM initiate joint blockchain project [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.prsformusic.com/press/2017/prs-for-music-ascap-and-sacem-initiate-joint-blockchain-project>.- Назва з екрану

В контексті блокчейн технології варто згадати смарт-контракт. Смарт-контракт - це комп'ютерний протокол, який полегшує, перевіряє або забезпечує виконання контракту без людського втручання. З точки зору права інтелектуальної власності такий договір може, наприклад, забезпечити здійснення виплати роялті.

Блокчейн технологія також може полегшити сферу мікроплатежів для музичної індустрії, що дозволить творцям отримувати грошову винагороду у криптовалюти. Наприклад, Spotify придбав музичний блокчейн-стартап Mediachain⁸⁷, який є однією з організацій, що працюють над розробкою додатків блокчейн технологій для відстеження платежів, права власності та право користування на музичні твори.⁸⁸

Вплив блокчейн технології на майбутнє музичної індустрії буде залежати від розвитку технологій з огляду подолання вищезгаданих недоліків.

⁸⁷Spotify Acquires Blockchain Startup Mediachain [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://copyrightandtechnology.com/2017/04/27/spotify-acquires-blockchain-startup-mediachain/> . - Назва з екрану

⁸⁸Music 2025: The Music Data Dilemma: issues facing the music industry in improving data management // The Intellectual Property Office of UK.- 2020.- с. 1-164

ВИСНОВКИ

У роботі проведено дослідження підходів у визначенні музичного твору як об'єкта правової охорони авторського права та окреслено коло суб'єктів правовідносин, що виникають щодо відповідного об'єкта. Так, на законодавчому рівні України відсутнє визначення музичного твору. Відповідно до законодавства Італії мелодія і текст, як складові пісні, охороняються у комплексі, разом, а Франція, наприклад, визначає музичний твір як супровід до ліричного тексту пісні. Бернська конвенція, як основний міжнародно-правовий акт у сфері авторського права, застосовує широкий підхід до визначення музичного твору, що включає в себе музичну композицію зі словами або без слів, і охоплює музику в найширшому вигляді. Коло суб'єктів щодо музичних творів можна поділити на декілька груп, а саме: (1) первинні суб'єкти, що набули право власності на музичний твір в результаті створення відповідного об'єкта або державної реєстрації прав на нього; (2) вторинні суб'єкти, що набули право власності на музичний твір внаслідок передачі майнових прав на музичний твір шляхом укладення договору або в процесі спадкування; (3) допоміжні суб'єкти, які своєю діяльністю сприяють реалізації майнових та особисто немайнових прав на музичний твір.

Розповсюдженим видом музичного твору є музичний твір зі словами, який створюється кількома авторами. Співавторство поділяється на нероздільне (внесок суб'єктів у твір настільки пов'язаний між собою, що їх неможливо відокремити один від одного) і роздільне (внесок кожного суб'єкта можна виокремити з твору). Узагальнене європейське законодавство закріплює та охороняє наступні майнові права: право на відтворення, право на доведення до загального відома публіки, право на розповсюдження, право на справедливу винагороду. Особисті немайнові права кожна країна-член ЄС закріплює самостійно в національному

законодавстві. Українське законодавство пропонує наступний перелік прав автора та інших правовласників - особисто немайнові права: право на авторство, право на збереження цілісності твору; майнові права: виключне право на використання твору, виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами.

Організації колективного управління, що займають окреме місце в переліку суб'єктів, створені для полегшення реалізації прав авторів та інших правовласників і ефективного контролю за виконанням відповідних зобов'язань, пов'язаних з використанням музичних творів. Європейське законодавство передбачає можливість надання спеціальних міжтериторіальних ліцензій організаціями колективного управління на цифрові копії музичних творів в межах ЄС.

Серед критеріїв охороноздатності музичного твору слід вирізняти критерій оригінальності і критерій відображення твору у матеріальній формі. На міжнародному рівні та в межах законодавчих актів ЄС немає чіткого визначення критерія «оригінальності» і якого рівня вона має досягти для здійснення правової охорони створеного музичного твору. Відповідні стандарти та тести можуть бути встановлені національним законодавством кожної окремої країни та її національною судовою практикою. Серед об'єктивних форм вираження музичних творів слід виокремити матеріальну (письмова для літературної частини (тексту пісні) та музичної частини твору (наприклад, нотний запис) та усну (публічне виконання музичного твору). Обмеження правової охорони об'єктів авторського права необхідно для збалансування приватних та публічних інтересів, які виникають щодо відповідних об'єктів. Відповідно до міжнародних нормативно-правових актів правова охорона музичних творів обмежується строком охорони, встановленими умовами для надання охорони, певними винятками з правової охорони, в яких твір може бути

використаний без дозволу правовласника (наприклад, створення пародії або попури) та концепцією «вичерпання прав».

Договірні правовідносини, які виникають щодо музичних творів, можна розподілити на два види: авторські договори, що за загальним правилом є консенсуальними, двосторонніми та оплатними, і інші цивільно-правові договори, за допомогою реалізуються майнові права на музичний твір (наприклад, договір комерційної концесії, довірчого управління майном). Найбільш розповсюдженим типом серед авторських договорів є ліцензійний договір та ліцензія, які поділяються на наступні типи:

- Механічна ліцензія (ліцензія на відтворення пісні в звукозаписі);
- Розширене колективне ліцензування (метод надання організаціями колективного управління ліцензій на використання музичних творів від імені тих авторів, які не уклали договору передачі прав з відповідною ОКУ);
- Бланкетна ліцензія (надає ліцензіату право виконувати всі твори з репертуару за певну визначену плату, що не залежить від кількості використаних творів);
- Ліцензії Creative Commons.

Розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій сприяє виникненню нових викликів щодо створення та правомірного використання музичних творів. Так, була створена Директива про єдиний ринок (Digital Single Market Directive), що спрямована на забезпечення захисту законного доступу споживачів до об'єктів права інтелектуальної власності на території Європи і підвищує захист правовласників відповідних об'єктів. Директива DSM закріплює відповідальність щодо порушення авторських прав для постачальників послуг, які надають можливість обміну контентом онлайн у разі, якщо такі постачальники не

доклали максимальних зусиль для обмеження доступу до конкретних творів та інших об'єктів інтелектуальної власності. Серед засобів, що забезпечення обмеження доступу до творів, можна виокремити системи цифрових відбитків пальців (digital fingerprinting), хешування, використання водяні знаки та (або) метаданих.

Якщо визначати автора музичного твору, створеного за допомогою ШІ, то можна стверджувати, що такий твір створюється у співавторстві людини та штучного інтелекту. Важливо зазначити про впровадження технології блокчейн в музичну індустрію. Наприклад, використання даної технології надає можливість відстежувати використання об'єктів авторського та суміжних прав, а також полегшити здійснення, наприклад, реєстрацію прав та ліцензування. Однак, незважаючи на певні перспективи у використанні, блокчейн не є повністю придатним для музичної індустрії. Зокрема, незмінність є відмінною ознакою блокчейну і більш придатний для роботи з незмінними даними, в той час як дані про музичний твір як об'єкт права інтелектуальної власності є мінливими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів. Паризький Акт в редакції від 2 жовтня 1979 року [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#top
2. Загальна декларація прав людини прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності в редакції від 06.12.2005 р. [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text
4. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770#Text
5. Про авторське право та суміжні права: Закон України в редакції від 11.07.2001 р. [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
6. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України в редакції від 13.02.2022 р. [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text>

7. Цивільний кодекс України в редакції від 17.03.2022. [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
8. Закон Німеччини про авторське та суміжні права в редакції від 23.06.2021 р. [Електронний ресурс].- Режим доступу : https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html#p0018
9. Директива Європейського парламенту і Ради 2011/77/EU про внесення змін в Директиву 2006/116/EU про термін захисту авторського та суміжних прав [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0077&from=EN>
10. Директива Європейського парламенту і Ради 2001/29/ЄС про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві зі змінами від 10.01.2002 р. [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text
11. Закон Великобританії про авторське право, промислові зразки та патенти в редакції від 31.10.2003 [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/section/17>
12. Закон Італії про авторське право і суміжні права в редакції від 16.11.1994 [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://wipolex.wipo.int/en/text/128162>
13. Кодекс Франції про інтелектуальну власність в редакції від 9.05.2003 [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/fr/fr467en.pdf>

14. Директива Європейського парламенту і Ради 2014/26/ЄС від 26 лютого 2014 року про колективне управління авторським правом і суміжними правами та міжтериторіальне ліцензування прав на музичні твори для онлайн використання на внутрішньому ринку [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-14#Text
15. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради "Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку» ("Директива про електронну комерцію») від 8 червня 2000 року [Електронний ресурс] // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України.– Режим доступу :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_224#Text
16. Директива 2019/790/ЄС Європейського парламенту та Ради про авторське право та суміжні права на єдиному цифровому ринку та внесення змін до Директив 96/9/ЄС та 2001/29/ЄС від 17 квітня 2019 р. [Електронний ресурс].- Режим доступу :
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0790&from=EN>
17. Рішення Європейського Суду у справі «Гуттер проти Пелхам» (Hutter v Pelham) C-476/17 ECLI:EU:C:2019:624 [Електронний ресурс].- Режим доступу :
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=216552&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10310160>
18. Рішення Європейського Суду у справі «Діменсіон Дірект Сейлз Срл та Мішель Лабьянка проти Нолл Інтернешенл СпА» (Dimensione Direct Sales Srl, Michele Labianca v Knoll International SpA) C-516/13

- ECLI:EU:C:2015:315 [Електронний ресурс].- Режим доступу :
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=164262&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10316986>
19. Рішення Європейського Суду у справі «Інфопак Інтернешенал А/С проти Денск Дегблейдз Форнінг» (Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening) C-5/08 ECLI:EU:C:2009:465 [Електронний ресурс].- Режим доступу :
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62008CJ0005&from=en>
20. Рішення Європейського Суду у справі «Френк Пітерсон проти ТОВ «Гугл» та ТОВ «Ютуб » (Frank Peterson v Google LLC, YouTube Inc.) ECLI:EU:C:2021:503 [Електронний ресурс].- Режим доступу :
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=243241&doclang=en>
21. Рішення Верховного Суду США «Feist Publications v. Rural Telephone Service» [Електронний ресурс].- Режим доступу :
https://www.law.cornell.edu/copyright/cases/499_US_340.htm
22. Europeana Sounds and Copyrights: The Need for and Challenges in Licensing Archival Materials [Електронний ресурс] / Dr. Simone Schroff.- Institute for Information Law, University of Amsterdam, 2015. -с.1-97.- Режим доступу :
https://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Projects/Project_list/Europeana_Sounds/Other%20documents%20related%20to%20the%20project/Europeana%20Report%20by%20IVIR%20final.pdf
23. Copyright in the music industry: a practical guide to exploiting and enforcing rights / Hayleigh Boshier.- Cheltenham, UK, 2021. -с. 33-34

24. Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971) [Електронний ресурс] // World Intellectual Property Organization Geneva, 1978.- 229 с. Режим доступу: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/615/wipo_pub_615.pdf
25. Степанець Ю. Л. Поняття музичного твору як об'єкта авторського права та проблемні аспекти цивільно-правового регулювання відносин у сфері шоу-бізнесу / Ю. Л. Степанець // Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. – Одеса : Гельветика, 2020. – Т. 3. – С. 476-479
26. Система суб'єктів інтелектуальної власності / Аврамова О.Є., Ревелюк І.С. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. - Харків: НТУ «ХПІ», 2013. - No 6(980). - С. 30-33.
27. Кубаєнко А. В. Адміністративно-правовий статус організацій, що здійснюють колективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав / А. В. Кубаєнко. // Південноукраїнський правничий часопис. – 2021. – №1. – С. 145–150.
28. Семенко В. Особливості правової охорони музичних творів, спеціально створених для аудіовізуального твору: національна та іноземна практика / В. Семенко. // Актуальні проблеми правознавства. – 2020. – №2. – С. 105–112.
29. Штефан О. Поняття об'єкту авторського права та критеріїв його охороноздатності / Олена Штефан. // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2006. – №6. – С. 3–8.
30. Грабовська Г. М. Музичний твір як об'єкт правової охорони / Ганна Грабовська. // Форум права.- 2012.- №1.- с. 209-213 [Електронний

- ресурс].- Режим доступу :
<http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12ggmopo.pdf>
31. Мічурін, Є. О. Окремі обмеження майнових прав осіб у договірному праві / Є. О. Мічурін // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 1 (52). – С. 272-279.
32. Жилінкова О. В. Музичний твір як предмет авторського договору замовлення // Матеріали II Міжнародної конференції студентів та аспірантів «Проблемні питання цивільного та господарського права» (Харків, 2007 р.).- Х.: Вид-во ХГУ, 2007- с. 381-384
33. Едельман Б. Моральні права автора / Б. Едельман // Авторські і суміжні права. Європейський досвід. Кн. 2. Виступи, статті європейських спеціалістів. – К. : Ін –Юре, 2001. – 520 с.
34. Грабовська Г. М. Особливості укладення договору на музичний твір / Г. М. Грабовська. // Актуальні проблеми правознавства. – 2016. – №1. – С. 105–108.
35. Мацкевич. О. О. Примусове та бланкетне ліцензування творів: порівняльно-правовий аналіз / О. О. Мацкевич // Право інтелектуальної власності: зб. наук. праць.- 2012.- №10.- с. 107-112 [Електронний ресурс].- Режим доступу :
http://ndiiv.org.ua/Files2/zbornik/zbornik_10.pdf#page=108
36. Europeana Sounds and Copyrights: The Need for and Challenges in Licensing Archival Materials [Електронний ресурс] / Dr. Simone Schroff.- Institute for Information Law, University of Amsterdam, 2015. -с.1-97.- Режим доступу :
https://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Projects/Project_list/Europeana_Sounds/Other%20documents%20related%20to%20the%20project/Europeana%20Report%20by%20IVIR%20final.pdf

37. Copyright in the music industry: a practical guide to exploiting and enforcing rights / Hayleigh Bosher.- Cheltenham, UK, 2021. -с. 33-34
38. Guide to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971) [Электронный ресурс] // World Intellectual Property Organization Geneva, 1978.- 229 с. Режим доступа:
https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/615/wipo_pub_615.pdf
39. The Collective Management of rights in Europe: The Quest for Efficiency [Электронный ресурс] // KEA European Affairs. – 2006. – Режим доступа до ресурсу:
<https://keanet.eu/wp-content/uploads/2019/09/collectivemanpdffinal.pdf>
40. Dr Kikkis I. Collective Rights Management in the EU [Электронный ресурс] / Dr Ioannis Kikkis // IPKey South-East Asia. – 2020. – Режим доступа до ресурсу:
https://ipkey.eu/sites/default/files/ipkey-docs/2020/IPKeySEA_sept2020_IoannisKikkis_Collective_Rights_Management_in_the_EU.pdf
41. Jovanović M. The originality requirement in EU and U.S., different approaches and implementation in practice [Электронный ресурс] / Mina Jovanović // ЕСТА. – 2020. – Режим доступа до ресурсу:
<https://ecta.org/ECTA/documents/MinaJovanovic3rdStudentAward202012149.pdf>
42. Spitz B. Originality of a computer program under French law [Электронный ресурс] / Brad Spitz. – 2013. – Режим доступа :
<http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2013/01/09/originality-of-a-computer-program-under-french-law/>
43. Agata Drzewińska. Digital exhaustion in European Union [Электронный ресурс].– Режим доступа до ресурсу:
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1325173/FULLTEXT01.pdf>

44. Olsson H. The Extended Collective License as Applied In The Nordic Countries / Henry Olsson // Kopinor 25th Anniversary International Symposium, Oslo, 2005. [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://web.archive.org/web/20110302080731/http://www.kopinor.no/en/copyright/extended-collective-license/documents/The+Extended+Collective+License+as+Applied+in+the+Nordic+Countries.748.cms>
45. Communication from the commission to the European Parliament and the Council: Guidance on Article 17 of Directive 2019/790 on Copyright in the Digital Single Market [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0288&from=EN>
46. Carnovalini F. та Rodà A. Computational Creativity and Music Generation Systems: An Introduction to the State of the Art / Filippo Carnovalini, Antonio Rodà // Department of Information Engineering, CSC.- 2020.- №3.- с. 1-20
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/frai.2020.00014/full>
47. WIPO Conversation on Intellectual Property (IP) and Artificial Intelligence (AI) (Geneva, 2019 p.) [Электронный ресурс].- Режим доступа : https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ip_ai_ge_19/wipo_ip_ai_ge_19_inf_4.pdf
48. BPI Submission to WIPO on draft Issues Paper on Intellectual Property Policy and Artificial Intelligence [Электронный ресурс].- Режим доступа : https://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/artificial_intelligence/call_for_comments/pdf/org_bpi.pdf
49. Intellectual Property and Artificial Intelligence: a literature review / M. Iglesias, S. Shamuilia, A. Anderberg// Publications Office of the

- European Union, Luxembourg.- 2019 [Электронный ресурс].- Режим доступа :
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/912bc3f8-7d67-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>
50. Response to WIPO Call For Comments on WIPO's Draft Issues Paper: Intellectual Property Policy and Artificial Intelligence [Электронный ресурс].- Режим доступа :
https://www.ukmusic.org/wp-content/uploads/2020/09/WIPO_artificial_intelligence_UK_Music_final_14_Feb_20.pdf
51. Mostert F. Digital Tools of Intellectual Property Enforcement: their intended and unintended norm setting consequences / Frederick Mostert // Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies.- 2020.- с. 1-38
52. Music 2025: The Music Data Dilemma: issues facing the music industry in improving data management // The Intellectual Property Office of UK.- 2020.- с. 1-164
53. Hoeren T. The answer to the machine is in the machine: Technical devices for copyright management in the digital era / Thomas Hoeren // Information & Communications Technology Law.- 1995.- с. 175-185
54. Turner J. Robot Rules (Regulating Artificial Intelligence) / Jacob Turner // Pelgrave.- 2019.- с. 133-171
55. White noise video on YouTube hit by five copyright claims
<http://www.bbc.com/news/technology-42580523>
56. Limited Online Music Licence (LOML) [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу:
<https://www.prsformusic.com/licences/using-music-online/limited-online-music-licence.-> Назва з екрану

57. About The Licenses [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://creativecommons.org/licenses/> .- Назва з екрану
58. Music companies threaten to sue TikTok over copyright [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.ft.com/content/1b3b78ea-32a3-4237-8b79-3595820eeb63>.- Назва з екрану
59. Terms of Service [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.tiktok.com/legal/terms-of-service?lang=en#terms-eea>.- Назва з екрану
60. Hernandez P. YouTube's Content ID System Gets One Much-Needed Fix [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://kotaku.com/youtubes-content-id-system-gets-one-much-needed-fix-1773643254>
61. Welcome to Magenta [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://magenta.tensorflow.org/blog/2016/06/01/welcome-to-magenta/>.- Назва з екрану
62. Artificial Intelligence In Music Production: What Does It Mean For Artists?[Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://www.flow-machines.com/history/press/artificial-intelligence-music-production-mean-artists/>.- Назва з екрану
63. About AIVA: Our mission is to empower individuals by creating personalised soundtracks with AI [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://www.aiva.ai/about>
64. Manifesto: How Endel will reshape our collective future [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://manifesto.endel.io/>- Назва з екрану
65. Warner Music signs distribution deal with AI generated music app Endel [Электронный ресурс].- Режим доступа :

- <https://ipkitten.blogspot.com/2019/03/warner-music-signs-distribution-deal.html>
66. Connecting Dots for Music Makers for a sustainable and vibrant music industry ecosystem [Электронный ресурс].- Режим доступа : <http://myceliaformusic.org/#about>.- Назва з екрану
67. Blockchain technology could add transparency to buying and selling a car [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://www.nets.eu/perspectives/Pages/Blockchain-technology-could-add-transparency-to-buying-and-selling-a-car.aspx>.- Назва з екрану
68. PRS for Music, ASCAP and SACEM initiate joint blockchain project [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://www.prsformusic.com/press/2017/prs-for-music-ascap-and-sacem-initiate-joint-blockchain-project>.- Назва з екрану
69. Spotify Acquires Blockchain Startup Mediachain [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://copyrightandtechnology.com/2017/04/27/spotify-acquires-blockchain-startup-mediachain/> .- Назва з екрану
70. 10 Hours of Low Level White Noise [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://www.youtube.com/watch?v=VcQZAzDVTIA&t=17444s>.- Назва з екрану
71. Musician hit with copyright claims over 10 hours of white noise on YouTube [Электронный ресурс].- Режим доступа : <https://www.abc.net.au/news/2018-01-10/white-noise-youtube-copyright-infringement/9314858>.- Назва з екрану